Posamezna številka 10 dinarjev

Poštnina plačana v gotovini

ZASAVSKI vestnik

Izdaja Okrajni odbor Socialistične zveze delovnih ljudi v Trbovljah — Urejuje in odgovarja uredniški odbor — Odgovorni urednik: Stane Šuštar — Tiska Mariborska tiskarna v Mariboru — Naslov uredništva in uprave: »Zasavski vestnik«, Trbovlje I, uprava rudnika — Telefon štev. 54 — Račun pri podružnici Narodne banke v Trbovljah 614-T-146 — List izhaja vsako sredo — Letna naročnina 400 din, polletna 200 din, četrtletna 100, mesečna 34 din — Posamezna številka 10 din — Rokopisi morajo biti v uredništvu najkasneje vsak petek dopoldne in se ne vračajo.

LETO VIII. — ŠTEV. 12 TRBOVLJE, 23. MARCA 1955 GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZASAVJA

Kljub trmasti zimi, cvetje v snegu

O šolstvu na področju mesta Trbovlje

Najtežje obdobje

Ko presojamo premnoga življenjska vprašanja, ki tarejo trboveljsko komuno, bi mogli o šolstvu reči, da sodi med najtežja. Za šolstvo v Trbovljah je namreč nastopilo tisto najhujše obdobje, ki bi ga mogli imenovati: neznosna prostorninska stiska. V šoli na Vodah je že nekaj let pretesno za najmlajši trboveljski svet. V Zg. Trbovljah nič bolje. Gimnazija se duši v nepopisni tesnobi. Glasbena šola ne more zadihati iz polnih pljuč. Gospodinjska šola ima neustrezne prostore. Trboveljskim cicibanom zaman iščemo prostore za otroške vrtce. Skoraj povsod manjkajo dvorišča, telovadni prostori in igrišča, kjer bi se mladina, od cicibana do gimnazijca, prosto razpotegnila, razmahnila in potlej spet polna svežega zraka navrela v učilnice. Še gori na Dobovcu je šolarjem pretesno, zategadelj ne bodo mogli vzdržati. Skratka, šolniki, mladina se gnete v čedalje tesnejšem prostoru.

Na nobeni šoli bi ne mogli oporekati šolskim uspehom. Dobri so. Trboveljska mladina s svojimi šolniki zasluži zanje priznanje, ker so bili doseženi v težkih pogojih. Ali kdor dalj časa diha, in dela v tesnem, ozkem prostoru, ta bo preje opešal, kot bi sicer, če bi se mogel sredi dela prosto razmahniti, se nadihati. Kakor povsod drugod, tako tudi v šoli ozek in tesen prostor duši svežino in jemlje mladim ljudem polet. Res da mladina teh nekaj let nekako pretolče v tej tesnobi. Toda nihče z zanesljivostjo ne more reči, da zastran tega mladi ljudje kdaj kasneje ne bodo občutili posledic. Nekoč trboveljski mladini kapitalizem ni dal, da bi se razmahnila, da bi zasula šole tja do gimnazije in univerze. Mlad proletarski rod je moral ostati na dnu, zanj ni bilo prostora za mizo buržoazno-meščanskega šolstva. Zdaj ima ves ta mladi svet odprta šolska vrata na stežaj, kamor koli hoče in želi. Toda zdaj ga duši tolikšna prostorninska tesnoba, da se marsikdo svojih šolskih let v revirju ne bo spominjal z največjo radostjo.

Odveč bi bilo v tej zvezi razgrinjati celo vrsto vprašanj, ki jih prinašajo tesni prostori in prenapolnjene učilnice trboveljskih šol. Vse je znano in ugotovljeno: higiena, motnje v rasti in pubertetnem razvoju, manjvrednost popoldanskega pouka, večja izčrpanost mladega organizma itd. Tako teče leto za letom. Trbovlje postajajo čedalje večje in močnejše. Mladine je na vseh šolah čedalje več. Ali ves ta čas ni v Trbovljah zraslo nitj eno novo šolsko poslopje. V to, kar je bilo, se stiska mladi rod, ki mu je socializem od tal do vrha odprl pot v življenje. Na vseh koncih sicer krpamo, prestavljamo, kombiniramo. Ali tesnega prostora ni mogoče raztegniti. Vsi ukrepi se v tem položaju slednjič izkažejo samo kot nadaljna »stanovanjska utesnitev«.

Kdor je pred dnevi poslušal poročilo Jurija Božiča, predsednika mestnega sveta za kulturo in prosveto, je v šolstvu v Trbovljah en sam izhod, ena sama rešitev. Navzlic vsem drugim neogibnim življenjskim potrebam bo treba sezidati tudi nekaj šolskih poslopij. Potrebna so znabiti bolj, kot stanovanjski bloki. Pomisliti moramo, da v vseh letih prebije mladina v šolah lep kos svojega življenja. Šola ji je tako rekoč njen drugi dom, njeno drugo stanovanje. Položaj po sedanjih šolskih poslopjih je tako kritičen, da za zidavo novih poslopij ni treba dokazovanja. Vse to je vodstvu komune jasno in v razgovorih je čutiti pripravljenost, da bi se tega čimpreje lotili in dali mladini popolnoma nove vnanje pogoje šolanja. Na drugi strani pa so sredstva komune trenutno tolikanj skromna, da ni mogoče računati, da bi v enem zamahu zmogli rešiti celoten prostorninski problem šolstva v Trbovljah.

Treba bo torej po etapah. Zdaj to šolo, kasneje naslednjo. Za to pot pa je podoba, da se mnenja razhajajo. Nekateri bi radi najprej to šolo, drugi spet drugo. Ni dvoma, da so vse potrebe nujne in upravičene. Ali kljub vsej splošni stiski, ki vlada glede šolskih prostorov, bi se dalo bolj ali manj točno določiti po nujnosti vrstni red zidave šolskih poslopij. Nobenega dvoma ni, da je najbolj akutno vprašanje šolskih otrok iz spodnjega dela doline, iz Zasavja, ki močno obremenjujejo šolo na Vodah. Nič manj akutno ni vprašanje novega gimnazijskega poslopja, ne glede na kakršno koli reorganizacijo šolstva. A tudi vprašanje otroških vrtcev je tako važno, da se mu ni več mogoče izogniti. Glasbena šola bi pa v tem vrstnem redu utegnila še nekoliko potrpeti, toda prav o njej je največ govora in sklepanja, češ naj bi z zidavo njenega poslopja začeli že v letošnjem aprilu. Če vsega ni mogoče naenkrat, bo le treba po vrstnem redu, kakor ga narekujejo pogoji in življenska nujnost. Reorganizacija šolstva na osemletke pri tem vrstnem redu ne bi smela biti ovira in argument, zaradi katerega bi bilo mogoče vrstni red kombinirati in izpreminjati. S samo reorganizacijo, ki je pa za sedaj še ni, se položaj ne bo v ničemer izpremenil. Šolske mladine zastran tega ne bo manj, šolskih prostorov pa nič več. Neznosno prostorninsko stisko je mogoče rešiti edino z novimi poslopji.

(ab)

Borba za rekonstrukcijo trboveljske Cementarne

Sedaj 320 ton dnevno, po izvršeni rekonstrukciji pa 550 ton, najboljšega trboveljskega cementa.

Sloves trboveljskega cementa sega daleč preko meja naše domovine. Ne samo v naši državi, tudi izven nje poznajo kvaliteto trboveljskega Portland cementa. Surovin je dovolj, kader strokovnih delavcev je na mestu, drugo vprašanje pa so zastarele naprave. Ne pomaga vse prizadevanje kolektiva, da bi se dosegla še večja proizvodnja, ker zastareli stroji in peči ne morejo dati več od sebe kot dajejo. Uprava podjetja je skupno s kolektivom močno zainteresirana, da bi se izvedla celotna rekonstrukcija tovarne, ki naj bi zastareli obrat preuredila v moderno cementno tovarno. Trboveljska Cementarna je potrebna obnove. To nam povedo že dosedanji rezultati, kajti stari del tovarne je še vedno montiran na transmisijski pogon, zaradi česar je čas, ki je potreben za proizvodnjo cementa, z ozirom na druge mehanizirane tovarne, nerentabilen. V starem delu tovarne je potrebnih za proizvodnjo 1 tone cementa 20 delovnih ur, v novem delu tovarne pa, kjer se je leta 1939. uredilo novo obratovanje 8 delovnih ur za 1 tono cementa. Oba obrata, za suhi in mokri postopek sta zastarela. Nasprotno pa v drugih, moderno urejenih cementnih tovarnah pa naj si bo to doma ali v inozemstvu, ki so urejene po najnovejših principih moderne tehnike, porabijo za proizvodnjo cementa največ do 2 del. uri za 1 tono. Vse to je nakazalo potrebe, da se mora trboveljska cementarna nujno rekonstruirati, ker je materiala za proizvodnjo cementa dovolj, treba je samo preurediti poslovanje. Že dve leti se vleče rekonstrukcija tovarne in je po dosedanjih videzih predvideno, da bo celotna rekonstrukcija trajala 3 leta. Če bo uspelo dobiti prepotrebne investicijske kredite, bo nanovo preurejena tovarna dajala od sedanjih 320 ton cementa na dan, vsak dan 550 ton cementa, to je skoraj za polovico več. Če bo tovarni uspelo na merodajnih mestih, da se rekonstrukcija tovarne izvede v celoti po zadanem načrtu, je možno da bodo s povečano kapaciteto v 5 letih kriti vsi stroški rekonstrukcije, vkljub odvajanju družbenih prispevkov. Da je rekonstrukcija res nujno potrebna, nam pove zaključek, da se za sedanjo proizvodnjo troši zaradi izrabljenih strojev in motene proizvodnje, v primerjavi z drugimi moderno opremljenimi tovarnami veliko več raznega materiala in veliko več delovne sile, kar vse skupaj podražuje proizvodnjo za najmanj 40 odst. kar pa bo z rekonstrukcijo tovarne seveda odpadlo.

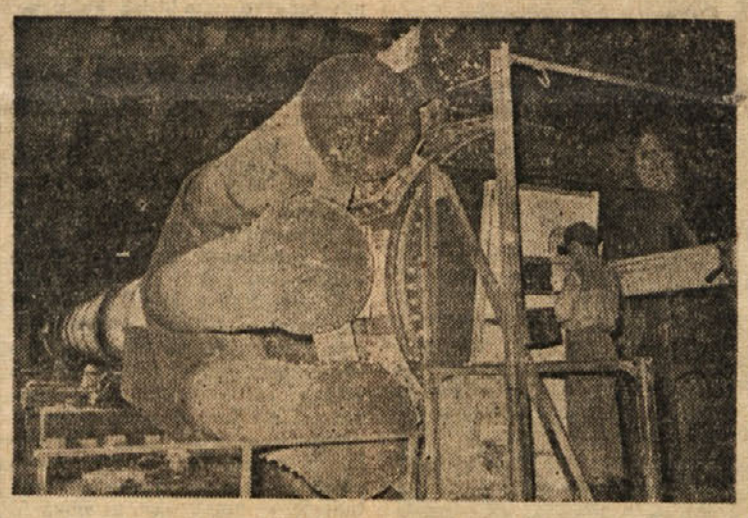

Pri delu v cementarni

Vsekakor je v interesu skupnosti, kakor tudi potrošnikov cementa, da pride čimpreje do rekonstrukcije tovarne, ker bo v tem primeru gori navedenih 40 odst. šlo v korist znižanja proizvoda. Vzporedno s tem, da bo večja proizvodnja, nižji stroški, cenejši proizvod, pa bo tudi kvaliteta boljša od že itak svetovno znanega trboveljskega cementa. Pa še eno prednost bo imela rekonstrukcija tovarne. Izboljšanje higienske zaščite delavcev, manj fizičnega trpljenja, manj plinov, prav tako pa se bo tudi omejilo prašenje, ki ga v sedanjih pogojih ni mogoče omejiti ter se dela škoda daleč naokoli. Potrebno je dati kolektivu Cementarne vso podporo, da bo res prišlo do rekonstrukcije tovarne, s čimer bo mogoče doseči še večjo proizvodnjo.

S TISKOVNE KONFERENCE S PODPREDSEDNIKOM IZVRŠNEGA SVETA LRS DR. MARIJANOM BRECLJEM

Razprava o perečih gospodarskih problemih

Na minuli tiskovni konferenci novinarjev, je podpredsednik Izvršnega sveta LRS Marijan Brecelj odgovarjal novinarjem na vrsto važnih gospodarskih vprašanj.

Glede stabilizacije našega tržišča je tovariš podpredsednik pripomnil, da gre ob tem vprašanju praktično za dvoje ukrepov. Prvič, za one, ki naj bi vzdrževali ravnotežje med našimi plačnimi in blagovnimi fondi, in na drugi strani za nekatere administrativne ukrepe. Sila važen moment v naši politiki na tem področju je predvsem ta, da se moramo zavzeti, da naši okrajni in ljudski odbori, ki v okviru svojih planov odrejajo razmerje delitve dobička med podjetjem in komuno zaradi pomanjkanja sredstev ne izvajajo pritiska na podjetja. Razumljivo je, če ne bo ostalo podjetjem nič dobička, ali pa premalo, da bodo poiskala druge možnosti za večji dohodek in s tem kakopak za večji dobiček. In pri tem je seveda najenostavneje zvišati cene svojim proizvodom. Zato si republiški Izvršni svet resno prizadeva, da bi bili okrajni in mestni družbeni plani izdelani tako, da ne bi pritiskali na podjetja.

V letošnjem družbenem planu je važen instrument dejstvo, s katerim se odvzame izredni konjunkturni dobiček. — To je prav zategadelj, da podjetja ne bi iskala višjih dohodkov v dviganju cen. Važno pa je, kako naj bi se to določilo uporabilo. Ne bi smeli gledati najslabših podjetij, ker verjetno računovodstva res niso sposobna tega ugotavljati, temveč bi morali proučiti možnosti za to v normalnih podjetjih. Pri takih podjetjih je moč dokazati, če je dobiček rezultat visokih cen, ali boljše in smotrnejše organizacije dela itd.

Nadalje je tov. Brecelj govoril še o denarnem obtoku o določanju najvišjih cen proizvodom, o investicijah, o življenjski ravni in o nepravilnostih v našem zunanjetrgovinskem poslovanju.

Zadnje dni po svetu

V vrhovih laburističnega gibanja je prišlo do trenj med levico in desnico. Konkretno se je to izkazalo v izključitvi Bevana iz vrst laburistične parlamentarne skupine. Ta teden bomo videli, kaj se bo zgodilo v izvršnem odboru stranke, v jeseni pa bo kongres stranke moral morebitno izključitev potrditi. Bevan je sicer izjavil, da bo ostal zvest socialističnemu gibanju in da ne bo uganjal separatizma, kljub vsemu pa je težko reči, če je z besedami lojalnosti kriza že rešena.

★

Kot se zdi, se bliža avstrijskemu ljudstvu toliko zaželena samostojnost. Stališči, zlasti sovjetsko, sta se močno zbližali, lahko bi rekli izenačili. Nič več ni sovjetskega povezovanja avstrijskega vprašanja s tržaškim, niti ne več z nemškim problemom, ki je zdaj tudi za Bundesrat že urejen. Sovjeti so postavili pogoje, ki pa jih je Avstrija brez nadaljnjega voljna sprejeti. Ti pogoji so: garancije drugih držav, da ne bo nikoli več prišlo do združitve z Nemčijo, zagotovilo, da ne bo avstrijsko ozemlje uporabljeno kot oporišče tujih sil in končno, sklicanje konference o avstrijskem in nemškem vprašanju.

★

Tajinstvena londonska razorožitvena konferenca je menda pred polomom. Tak izid ni niti najmanj izpodbuden, zlasti ne zato, ker ga spremljajo atomski poskusi in atomsko tekmovanje. Svetovni politiki se že mirno razgovarjajo o uporabi taktičnega atomskega orožja, baje brez nevarnosti radioaktivnega izžarevanja, namenjeno pa bi bilo izključno vojaškim objektom in področjem. Kajpak bi bilo mnogo bolje, če bi to silo usmerili na gospodarsko področje. Takih predlogov z vseh strani, tudi iz držav, ki štejejo atomske bombe, je na pretek.

★

V Trstu je bilo aretiranih več Slovencev brez kakega poročila ali navedbe vzroka aretacije. Baje so aretirali 9 ljudi, češ da so leta 1945 sodelovali pri uboju nekega človeka, ki je bil znan kot fašist in je tedaj izdajal in bil celo oborožen. V zvezi s tem ubojem so bili nekateri aretirani že leta 1945 in so bili zaprti več mesecev. Naša vlada bo odločno posredovala pri italijanski, ker gre za stvari, ki lahko silno razburijo jugoslovansko javnost. Ukrepi italijanskih upravnih oblasti v Trstu bi utegnili samo zaostriti stike med narodnostnimi skupinami na tem ozemlju.

★

Azijski problemi so še vedno v ospredju, na Srednjem vzhodu bolj kot na Daljnem. Na eni strani je napovedana že priključitev Velike Britanije in Francije k turško-iraški zvezi, po drugi strani pa bo Sirija poskušala zgladiti spor med Egiptom in Irakom. Če dodamo še ameriške poskuse, da bi pritegnili k sodelovanju na tem področju Izraelce, potem je akcija za utrditev Bližnjega in Srednjega vzhoda zaokrožena.

★

Na Daljnem vzhodu pa je še vedno v ospredju Formoza, čeprav trenutno ni toliko o njej slišati. Nekateri dogodki so pokazali, da so ZDA stopile korak nazaj, to je, da so se nekoliko približale britanskemu stališču, ki se močno ujema z indijskim. Britanci so za prepustitev otokov Kvemoj in Macu Kitajcem, Američani pa postavljajo pogoje. Tako je Dulles izjavil, da ZDA ne bodo branile teh otokov, če bo šlo za lokalno akcijo, za priključitev in nič več. Če pa naj bi postala ta dva otoka odskočni deski za napad na Formozo, bodo stopile ZDA v akcijo. Začasna rešitev formoške krize torej ni nedosegljiva.

Do 15. aprila je čas,

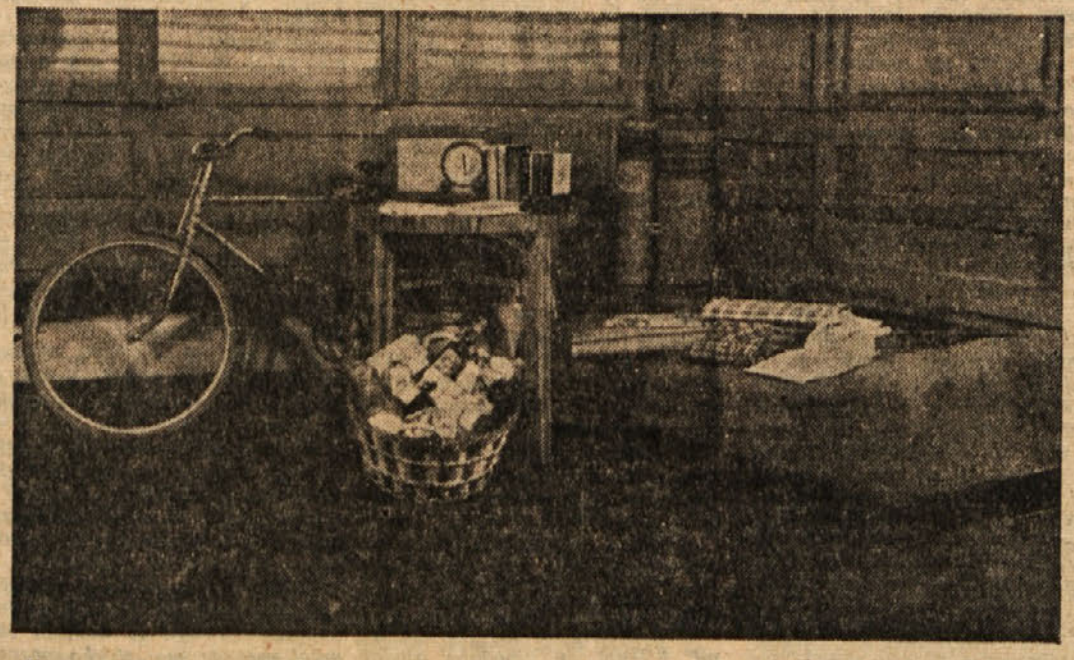

da poravnaš naročnino za „Zasavski vestnik", če se hočeš udeležiti velikega žrebanja, ki bo po 15. aprilu. Doslej že Podroben razpored nagrad in imena darovalcev bomo objavili v prihodnji številki.

116 nagrad

Poročilo o delu Inšpekcije dela v okraju Trbovlje

v letu 1955

Na teritoriju našega okraja je po podatkih okrajnega statističnega urada skupno 580 podjetij, delavnic in obrtnih obratov, ki jih nadzira Inšpekcija dela Od teh podjetij jih je 30, ki zaposlujejo večje število delavcev in uslužbencev. Inšpekcija dela je lani opravila 67 rednih pregledov, izrednih 160 ter 29 ogledov težkih oziroma smrtnih nezgod pri delu. Vzroki smrtnih nezgod in njihov opis navajamo v tem poročilu pod točko 4.

V pregledanih podjetjih in obrtnih delavnicah je število zaposlenih: moških do 18 let starosti 41, nad 18 let starosti 7078, žensk je bilo zaposlenih do 18 let starosti 37, nad 18 let 688, tako da je število vseh zaposlenih v pregledanih podjetjih 7845 delovnih moči.

V drugem polletju je Inšpekcija dela povečala število izrednih pregledov podjetij, zlasti še zaradi tega, da kontrolira v podjetjih izvedbo predpisov, ki jih je izdala ob nesrečah pri delu.

Kolikor Inšpekcija dela ni opravila rednih pregledov vseh podjetij, je ta podjetja obiskala po določenih vprašanjih, ki so se nanašala predvsem na borbo proti nezgodam in na izvajanje zadevnih predpisov ter posebnih pravilnikov za določeno gospodarsko vejo.

Pomanjkljivosti v podjetjih glede varnosti dela

Pri pregledih je Inšpekcija dela ugotovila v podjetjih 247 nepravilnosti, in sicer 260 tenniškega značaja in 14 iz delovnih razmerij.

Neodpravljene pomanjkljivosti iz leta 1953, ki jih je inšpekcija ugotovila pri svojih pregledih, so predvsem tehničnega značaja ter jih je po številu sedem. Inšpekcija je rok za izvedbo predpisov prizadetim podjetjem podaljšala, tako na primer železniški kurilnici v Zidanem mostu za postavitev strehe nad čistilnimi jarki, v kateri zadevi je okrajna inšpekcija prosila za posredovanje Republiško inšpekcijo dela. Inšpekcja dela na okraju je nadalje ugotovila več primerov, da v naših kamnolomih niso odpravljene ugotovljene pomanjkljivosti oziroma da podjetja ne eksploatirajo kamnolomov po zadevnih varnostnih predpisih. To vprašanje je trenutno odprto še po vseh podjetjih, vendar se vprašanje postopoma urejuje. Dosledna izvedba vseh predpisov pravilnika o varnosti dela terja ponekod večje investicije, kar pa bo mogoče rešiti le skupno z ostalimi odgovornimi organi Podjetja so sama uvidela upravičenost zahtev po varnem delu ter jih inšpekcija tudi na to stalno opozarja in priganja.

Od skupnega števila v podjetjih ugotovljenih pomanjkljivosti je odpravljeno 245 nepravilnosti. Ostale pomanjkljivosti, ki še niso odpravljene, dvanajstim pomanjkljivostim predpisani rok še ni potekel, medtem ko je 15 pomankljivostim ta termin že potekel. To sta na primer trboveljska cementarna in kemična tovarna v Hrastniku, ki nista do roka odpravili očitanih jim pomanjkljivosti glede varnosti dela. Neizvedbo predpisov sta podjetji v svojih vlogah opravičevali s pomanjkanjem kvalificiranih kadrov, nadalje večjim obsegom zahtevanih del, ki jih do roka ni bilo mogoče izvršiti. Inšpekcija dela jim je glede na njihovo dosedanjo dobro voljo rok izvedbe predpisov podaljšala. O tem vodi inšpekcija strogo evidenco.

Prijave javnemu tožilstvu

Pri sodniku za prekrške in na Javnem tožilstvu je bilo lani vloženo 48 prijav. Od teh se 36 prijav nanaša na kršenje higiensko-tehničnih predpisov Na 22 prijav je bilo izrečeno skupno 39.500 din denarnih kazni. Glede kršitve predpisov iz delovnih razmerij je bilo vloženo 12 pritožb V 11 primerih je bilo izrečeno za 445.000 dinarjev kazni.

Smrtne nezgode

Skupno število vseh nezgod pri delu lanskega leta, ki so bile javljene inšpekciji dela, je bilo 2829, socialnemu zavarovanju pa je bilo poslano 2973 prijav nezgod. **Od teh nezgod je bilo devet smrtnih primerov.** Javno tožilstvo je uvedlo kazenski postopek v 6 primerih, ki pa še niso rešeni. V času zadevnih poročil je inšpekcija na podlagi prijav kontrolirala vzroke nezgod. Tu je bilo n pr. ugotovljeno, da obratne ambulante upoštevajo izjave delavca, da se je ponesrečil v službi — pozneje se pa izkaže da je ta nezgoda nastala ob drugi priložnosti. Tudi nezgodna naznanila se zadržujejo po ambulantah. Imamo tudi primere nezgod, ko delavec ne more dokazati nezgodo s pričami ker jih ni bilo. Inšpekcija je kontrolirala prijave nezgod ter je ugotovila v 10 do 15%, da se te prijave ne vlagajo pravočasno.

Opis smrtnih nezgod

V naslednjem navajamo smrtne nezgode ki so nastale lani v prvem polletju s kratkim opisom:

1. **Alojz Drnovšek,** rudar na rudniku Zagorje, se je težko ponesrečil na odkopu pod gramozom ter je na posledicah poškodb umrl v bolnišnici Kot vzrok te nezgode je komisija ugotovila slabo leseno tesarbo na delovišču, ki ni zdržala močnega pritiska v stropu nahajajočega se gramoza Krivdo za nezgodo nosi tehnično vodstvo obrata, ki ni poskrbelo za zadosti močan les glede na težke delovne pogoje v odseku, kjer se je nezgoda zgodila. Zadevo obravnava še Javno tožilstvo.

2. **Rudolf Sotenšek,** strelni mojster na rudniku Trbovlje, je padel po 32 metrov dolgem vpadniku z naklonom 65 stop. V vpadniku so bila montirana varnostna vrata, ki jih pa ob prehodu ni za seboj zaprl Iz nepojasnjenega vzroka je ponesrečenec pod vrhom vpadnika omahnil in zdrčal na osnovno etažo, kar je imelo za posledico smrtno nezgodo — Obratovodstvo pri tej nesreči ne nosi krivde.

3. **Miha Cestnik,** industrijski poslovodja, zaposlen na rudniku Trbovlje, se je službeno vračal s kamionom iz Mežice. Na cesti med Hrastnikom in Trbovljami je Cestnik padel iz vozila, sedeč pri šoferju, nato pa ga je kamion povozil do smrti. Preiskava je ugotovila, da je kriv za nezgodo šofer, proti kateremu je uveden kazenski postopek.

4. **Alojz Bizjak,** cestar, se je vračal z vlakom z delovnega sestanka iz Trbovelj v Loko pri Zidanem mostu Pri izstopu iz vlaka pa mu je spodrsnilo in je priše pod kolesa, ki so ga do smrti povozila.

5. **Vladimir Mikel,** vozač rudnika Zagorje, se je težko ponesrečil pri prevozu akumulatorske lokomotive, ki ga je pritisnila ob steno. Odgovoren za nezgodo je motorovodja, ki je dopustil, da se je ponesrečeni peljal na lokomotivi.

6. **Franc Kobilšek,** prvopisani kopač in gospodar čela na 12. etaži polja B jame Loke-Kisovec v Zagorju, se je smrtno ponesrečil zaradi nenadnega zruška večjega bloka premoga. Kot predznak se je pri tej nesreči v stropu pojavila voda in dodatni pritiski hribine, kar je terjalo okrepitev podporja. Do zruška je prišlo nenadoma, ki bi ga lahko ponesrečeni preprečil, če bi predznamenja v stropu vzel bolj resno.

7. **Anton Brvar,** jamski kovač rudnika Zagorje, se je v jami pri prevozu materiala smrtno ponesrečil. Do nesreče je prišlo zaradi nesporazuma z vozači pri jašku, ponesrečenim in delovnim tovarišem Reboljem, ki sta prenašala material z vozička na voziček Za nezgodo je odgovoren tudi vlakovodja, ki je potegnil vlak ne da bi se prej prepričal, da li je vse v redu oziroma da niso judje na progi. — Javno tožilstvo je uvedlo kazenski postopek proti odgovornim ki so krivi za nesrečo.

8. **Jože Perčič,** sklepnik vlaka, se je smrtno ponesrečil med postajo Zidani most in Hrastnik na tovornem vlaku. Do nezgode je prišlo, ker je vlakovni odpravnik na postaji Hrastnik v službi zaspal — Javno tožilstvo je uvedlo preiskavo.

9. **Franc Pucelj,** kovaški pomočnik pri Justinu Brežniku v Trbovljah se je smrtno ponesrečil pri vrtanju z električnim vrtalnim strojčkom Ponesrečeni je prišel v stik z električnim tokom zaradi neizoliranega vijaka pri ščetki kolektorja, kar je imelo smrtni izid

Po prijavi nesreče sodniku za prekrške je bil delodajalec kaznovan z 8000 din denarne kazni.

Inšpekcija dela je preiskovala vzroke 20 težjih nezgod, o čemer je poročala na pristojno mesto že sproti v mesečnih poročilih

(Nadaljevanje sledi)

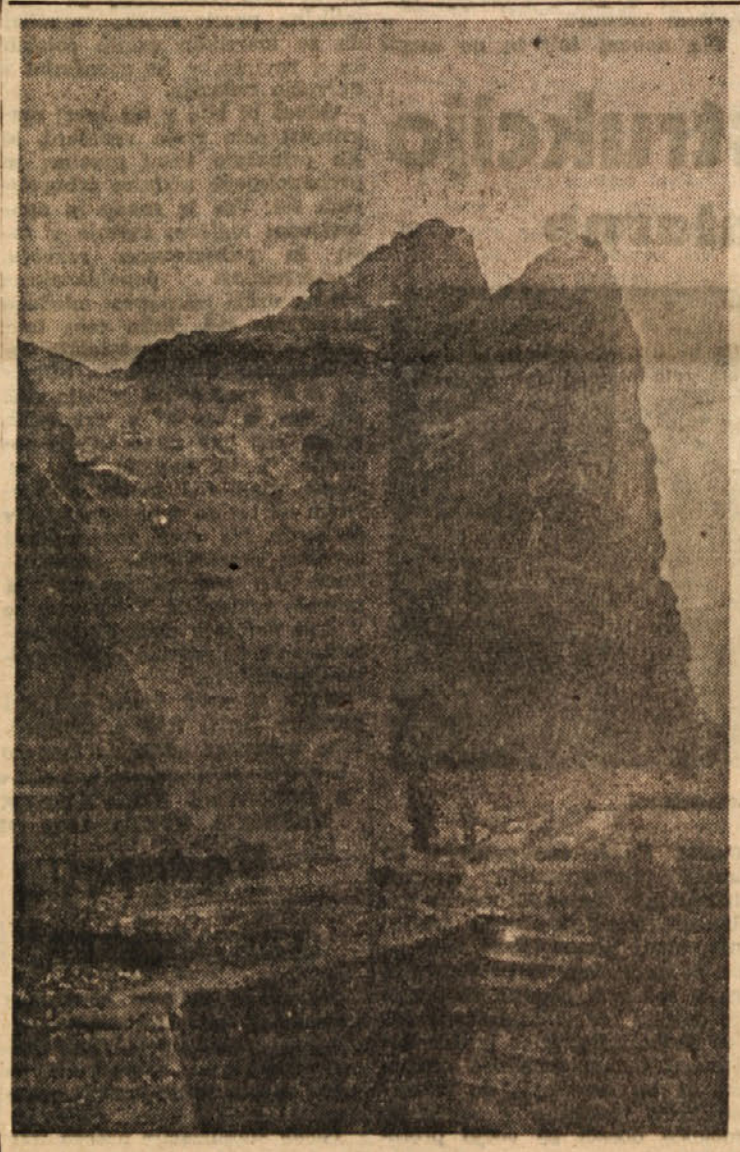

Kamnolom apnenic v Zagorju (Foto Trbovlje)

Iz Litije in okolice

PRVE SLALOM TEKME V LITIJI

V času semestralnih počitnic, ko se naj bi naša športna mladina razgibala na smučiščih, v dolini okrog Litije ni bilo snega. Zdaj, ko očak Gregor ženi ptičke, pa imamo snega, da nam ovira promet. Dijaki litijske gimnazije so lepo izrabili ugodne snežne razmere zadnjih dni. Pod vodstvom profesorja telovadbe tov Hinka Lebingerja, ob sodelovanju profesorskega zbora in ob uvidevni podpori predsednika TVD »Partizana« tov Jožeta Boriška so priredili več tekem Letošnja zima je prišla v zgodovino smučarjev zato ker so pri nas prvič priredili slalom tekme. Te so bile na ugodnem terenu na Selih nad tovarno usnja v Šmartnem. Sodelovali so člani in pionirji. Prva mesta so odnesli člana tov. Janez Vozelj iz Šmartna in Verij Kolman, oba študenta ljubljanske univerze; pri pionirjih pa mali Rozina, učenec osnovne šole v Šmartnem, in tov Lojzek Zapušek, dijak litijske gimnazije.

71 SANK PRI SANKAŠKIH TEKMAH

Dijaki litijske gimnazije so priredili sankaške prireditve v Globeli, na prevsu med Kostrevnikom in Jablaniško dolino Sodelovalo je 71 sank eno- dvo in večsedežnih Ta prireditev je mnogo pripomogla za propagando zimskega športa.

SMUČARSKE TEKME NA LITIJSKEM POLJU

Pri smučarskih tekmah na litijskem polju je sodelovalo 25 udeležencev kar je skoraj za 100 % več kakor lani, ko jih je tekmovalo le 13 To je dokaz, da število tekmovalcev smučarjev le napreduje. Prva mesta so dosegli Metod Izlakar, Peter Kržan in Pavel Lebinger ter tovarišice Janja Gril in Jana Kolar s Save pri Litiji. Litijski »Partizan« je pogostil vse sodelujoče v gostilni Vidovič na Grbinu.

LEPA AKADEMIJA OB PRAZNIKU ŽENA

Ob letošnjem prazniku borbenih žena so nam litijski kulturno prosvetni aktivisti priredili prav lep program le žal, da je bila udeležba na proslavi, ki je bila v Sindikalni dvorani na Stavbah, tako pičla da zaslužijo vsi tisti, ki so izostali — grajo. Umetniško zadovoljiv spored so izvajali: recitatorki Milena Oblak in Darinka Jakše Slednja je podala Župančičevo »Dumo« ob glasbeni spremljavi, baletna skupina v narodnih nošah pa je poudarjala pesnitev z ritmiko. Ženski pevski zbor ki ga vodi požrtvovalno tov profesor Vereno Korošec, je zapel 6 pesmi: v solo vložku se je odlikovala tov Bronislava Orel. Koroščev ženski pevski zbor raste tudi številčno in dokazuje, da rodi vsako požrtvovalno in prizadevno delo tudi lepe umetniške uspehe. V ta zbor so se vključile tudi dekleta in žene iz okolice. Uvodno besedo o prazniku je spregovorila profesorica litijske gimnazije tov Silva Bezjak

CESTE SO ORALI S PET PARI KONJ

V marcu je zapadlo v naši dolini pol metra snega, ponekod pa še več Cestna uprava je začela orati sneg s traktorjem in kamionom Zaradi visokega snega in zametov pa je motorizacija — odpovedala . . Požrtvovalni litijski »furmani« so nato vpregli pred snežni plug 5 parov konj, zajahali konje in jih pognali v visoki sneg. Na plug, ki je čistil cesto v širini 6 metrov, pa so sedli priložnostni potniki. Na ta način so očistili v nekaj dnevih vse ceste v litijski okolici. Največ muke so imeli v dolini Pasjek pod Polšnikom, kjer so obtičali v zametih in so morali reševati plug nato še z lopatami. Ko so vrli »furmani« očistili vse ceste, so se s pesmijo vrnili v Litijo. Pogled na to »ekvipažo« s petimi pari konj je bil imeniten. Ob koncu vožnje so povabili na svoje vozilo še dopisnika »Zasavskega vestnika«, da so ga v galopu prepeljali po očiščenih cestah To je bil užitek posebne vrste, saj s toliko priprego in v družbi veselih ljudi le redkokrat potuješ.

LEPA PRIDOBITEV NAŠEGA ZDRAVSTVA

Litijska zobozdravniška ambulanta se je v petek 11. marca 1954 preselila v novi Zdravstveni dom. Ob tej priložnosti so v novih prostorih montirali rentgenski aparat za preglede zob. Odslej tistim ki imajo bolno zobovje, ne bo treba več na preglede v Ljubljano, kar pomeni torej omembe vreden dogodek za Litijo in okolico Zdravstveni dom, o katerem smo že večkrat poročali, je bil slovesno odprt v nedeljo 13. marca, ob tej priložnosti je bila prirejena tudi higienska razstava. O tem bomo poročali še prihodnjič.

KDZ Trojane je oškodoval

Pred okrajnim sodiščem v Trbovljah se je moral zagovarjati Jože F., kmet v Limovcih št. 13, kjer je z namenom, da bi si pridobil protipravno premoženjsko korist, podrl v gozdu več dreves, ki so bila last KDZ Trojane. Posekal je namreč sedem smrek v izmeri 1,36 kub. metrov. — Obtoženec je dejanje priznal ter je bil zaradi kaznivega dejanja uničevanja gozdov po čl. 246/2 kazenskega zakona obsojen na denarno kazen 6000 din ter na plačilo stroškov kazenskega postopka.

Samo do

10. APRILA

je še čas!

da se vpišete v članstvo Prešernove družbe in si zagotovite za članarino 300 din 5 knjig (za doplačilo 50 din pa celo 6) in udeležbo pri

VELIKEM NAGRADNEM ŽREBANJU,

pri katerem bo izžrebanih več sto dobitkov milijonske vrednosti.

Arkadij Averčenko:

REŠITELJ

Bilevič, eleganten samec, je sedel pozno ponoči v svoji delovni sobi pri telefonu in na vse kriplje vpil v slušalko:

»Torej še vedno vztrajate pri tem, da je med nama konec? Saj se vendar spomnite, kaj sem vam povedal! Če me zapustite, bom umrl. Ne verjamete, da ne morem živeti brez vas niti en dan? Drugega ljubite? Sram vas bodi! Še žal vam bo!«

Zagnal je slušalko na mizo in začel živčno koračiti po sobi. Kadil je cigareto za cigareto. Nenadoma je stopil k pisalni mizi, odprl predal, vzel revolver in prislonil cev na sence . . .

Tisti trenutek je stopila v sobo služkinja Liza. Vrgla se je na Bilevича in mu po kratkem boju vzela orožje.

»Spoštovani gospod, kaj vendar počenjate?«

Bilevича je pustila samega v sobi, iz previdnosti pa je odnesla s seboj revolver. Nekaj časa je Bilevič skrušeno sedel z glavo med rokami, potem pa je vstal in vzel v roke telefon.

»Halo, centrala? Zvežite me, prosim, s 26-38. — Kdo tam? Inženir Beregov? Dragi prijatelj, oprostite mi, da vas vznemirjam v tako pozni uri. Ne zamerite mi, da vas mečem iz postelje, toda zelo sem obupan. Prosim vas, pridite takoj k meni! Za življenje gre. Pridete? Lepa hvala! Na svidenje!«

Položil je slušalko na vilice in spet začel hoditi po sobi. Kmalu se je naveličal, pa je spet segel po telefonu:

»Centrala? Prosim številko 12-09! Ali je tam Lidija Mihajlovna? — Sobarica! Pokličite gospodično k telefonu! Kaj? Odpotovala je? S Tamarinom!? — Tako, gospod je bil že tam, ko sem prej klical? Poslušal je? To je višek nesramnosti!«

Uničen se je Bilevič zavalil v naslanjač. Vstopila je Liza in vprašala vsa objokana:

»Ali ne bi hoteli večerjati, spoštovani gospod? Pripravila sem zrezek s francoske solate.«

Bilevič pa ni hotel nič slišati o hrani. Zdajci je zazvonilo. Liza je šla odpret. Vrnila se je z inženirjem Beregovim. Pozni obiskovalec je bil ves zaspan. Očitno slabe volje je stopil nekoliko naprej. Liza pa je izginila.

»Lepo od vas, da ste prišli!« je vzkliknil Bilevič. »Če bi vedeli, zakaj sem vas poklical, bi gotovo oprostili, da sem vas vrgel iz postelje.«

»Za kaj gre?« je vprašal Beregov, sedel na stol in zazehal. »Pripovedujte!«

»Gospod inženir,« je začel Bilevič, »vem da ste mož brez predsodkov in da me boste mirno poslušali ter razumeli. Poslušajte! Odločil sem se, da si bom vzel življenje.«

Beregova ni izjava prav nič presenetila. Mirno je odvrnil:

»Če ste se za trdno odločili! nima pomena, da bi vas skušal odvrniti od tega sklepa.«

»Torej me razumete,« je povzel Bilevič in prijel Beregova za roko. »Takoj ste se prepričali, da bi bilo brez pomena prositi me, naj ostanem pri življenju. Sem človek s trdnim značajem. Če kaj sklenem, to tudi izvršim.«

»Tako kaže,« je pritrdilno odvrnil inženir. »Torej — s čim vam lahko ustrežem?«

»Nekoč ste mi pravili,« je dejal Bilevič svojemu nočnemu gostu in ga pri tem pomenljivo pogledal, »da imate strup, ki ubije hitro in brez bolečin. Ali bi mi dali ta strup?«

»Zakaj pa ne?« je odgovoril inženir. »Kdaj vam ga naj pošljem?«

»Jutri zjutraj,« je mrko prosil Bilevič

»Ali lahko zdaj grem? Zbudili ste me iz najboljšega spanca. Na smrt sem utrujen Saj me ne potrebujete več?«

»Ne!« je užaljeno dejal Bilevič. »Toda čujte, saj je vendar čudno: vsak drug bi me prosil, naj opustim sklep, vi pa . . «

»Želite morda, da bi vas prosil?« ga je prekinil Beregov in pri tem zazdehal skozi nos.

»Ne!« je zavpil Bilevič in divje zmajal z glavo. »Poglejte me! Ali sem podoben človeku, ki se da pregovoriti?«

Inženir je dolgočasno odkimal, stopil nekaj korakov po sobi in obstal pred sliko. »Zelo lepa slika. Pristni Watteau. Ali lahko vzamem sliko kar s seboj?«

»Kako to mislite?« je jezno vprašal Bilevič. »Ta slikar vendar stane.«

»Saj tako nimate dedičev,« ga je prekinil inženir, »pa vam je vseeno, kdo jo bo dobil po vaši smrti. Tudi to psalno garnituro bom vzel. Že dlje časa sem si želel prav tako.«

Beregov je stopil do pisalne mize, kjer so bile spravljene cigare. Eno si je prižgal in z zadovoljstvom puhnil dim.

»Odličen tobak Vse štiri zavitke bom vzel, vam pa prepustim tri, da jih boste imeli do jutra. Saj bodo tri dovolj?«

»Da, dovolj jih bo!« je vzkliknil Bilevič in zmedeno gledal gosta.

Inženir si je ogledoval sobo. Na mizi je odkril zlato cigaretno dozo. Spravil jo je v žep, rekoč:

»Strup morate zavžiti takole. vlijte ga v kozarec, ki je do dveh tretjin napolnjen z vodo Potem pa izpijte vse skupaj v enem požirku. Nekaj minut kasneje boste gotovo mrtvi kot miš.«

»Ali ne bi govorila o čem drugem?« se je živčno vmešal Bilevič.

Obiskovalec je samo skomignil, vstal in žvižgaje veselo popevko stopil k hišnemu gospodarju. V naslednjem trenutku mu je bliskovito segel v žep in presenečeni Bilevič je bil brez denarnice »Denarnico bom kar zdaj vzel. Jutri, ko boste umrli, tako ne boste potrebovali denarja. V mrtvašnici bi vam tako kak paznik izmaknil denar. Pametneje je, če ostane denarnica pri meni, ki sem vaš prijatelj. In prstan bom tudi vzel.«

Z občudovanja vredno spretnostjo je potegnil Beregov Biloviču briljantni obroček s prsta in dejal:

»Zelo čedno stanovanje imate! Koliko plačate najemnine? Do kdaj ste jo plačali?«

»Najemnino sem plačal že za prihodnje četrtletje,« je odgovoril potrti Bilevič

»Odlično!« je vzkliknil inženir, »že dalj časa iščem takšno stanovanje Preselil se bom in obdržal vso opremo: zbirko porcelana, preproge, knjižnico in vinsko shrambo V zameno pa vam bom dal stekleničko strupa. Le zaradi uradnega postopka mi morate podpisati tole izjavo: Inženir Beregov mi je izplačal 25 tisoč rubljev na račun pohištva in za uporabo mojega stanovanja. — Pa še nekaj! Prosil bi vas, nikar se ne zastrupite v hiši! Prihranili mi boste vse sitnosti. Zelo lepo bi se lahko zastrupili na primer v mestnem parku. Medtem se bom vselil v vaše stanovanje in si bom vašo služkinjo malo pobliže ogledal Tačas pa bodo vas mrzlega peljali v mrtvašnico.«

»Gospod!« je zavpil zbegani Bilevič ter iztrgal Beregovu prstan. »Nisem še mrtev! Pa tudi ne dovolim, da bi me oropali Sicer sem se res odločil umreti toda prav lahko spremenim svojo odločitev, razumete? Hočem živeti! Živeti, ali slišite, vi ničvredneži. Glejte, da izginete! Liza, Liza!«

Ko je služkinja vstopila, ji je samomorilski kandidat ukazal:

»Pelijte tega gospoda ven! Ne spustite ga več k meni! Ven! Vi — vi morilci!«

Inženir je odšel, na stopnicah pa je zmerjal: »Čudno! Če zdravnik pomaga samomorilcu, dobi za to nagrado, če pa to stori inženir, ga vržejo ven!«

Medtem je Bilevič jedel zrezek s francosko solato s takim tekom kot že dolgo ne. Ko je odkril, da si je inženir obdržal njegovo denarnico, je zamrmral: »Naj jo kar ima, ta surovina, toda na moje stanovanje in na moje pohištvo lahko čaka trideset ali štirideset let. Sicer pa sem videti bolj zdrav kot on in ga bom prav gotovo preživel.«

10 let svobodne graditve

40 let trboveljske elektrarne

V soboto, 19. marca, je preteklo 40 let, odkar je začela obratovati Elektrarna Trbovlje

Ozka je savska dolina, v kateri leži trboveljska elektrarna. Prav tako je tudi ozko področje, ki pozna to centralo. Ako bi koga vprašali, kateri so glavni industrijski obrati v Trbovljah, bi gotovo odgovoril, da so to: rudnik, cementarna in Strojna tovarna (STT). Na elektrarno pa bi zanesljivo pozabil, ker je pač najbolj oddaljena od središča mesta ter leži na periferiji mestne občine Trbovlje in ker je malokdaj govor o njej. Prav tako vedo malo o njej tudi po širni Sloveniji, kajti za Trbovlje vedo le povedati, da je tu eden izmed največjih premogovnikov Jugoslavije. Poleg tega pa je še znana trboveljska cemetarna, ki slovi po svojem odličnem Portland cementu, ki je med najboljšimi v Jugoslaviji. Po svojem cementu so znane Trbovlje izven meja naše države. Zadnje čase pa se je v Trbovljah začela razvijati še Strojna tovarna. Tudi ta se hitro uveljavlja po svojih strojih, ki so iz dobrega materiala in solidno izdelani. Temu novemu gigantu naše strojne industrije se obeta še lepa prihodnost. Na trboveljsko električno centralo se pa spomnimo samo takrat, kadar zmanjka električnega toka. Elektrarna ga ne daje samo svoji najbližji okolici, marveč je zvezana z vsem električnim omrežjem Slovenije. Zato ker je še tako malo poznana, sem se odločil, da nekoliko poročam o njenem razvoju in uspehih.

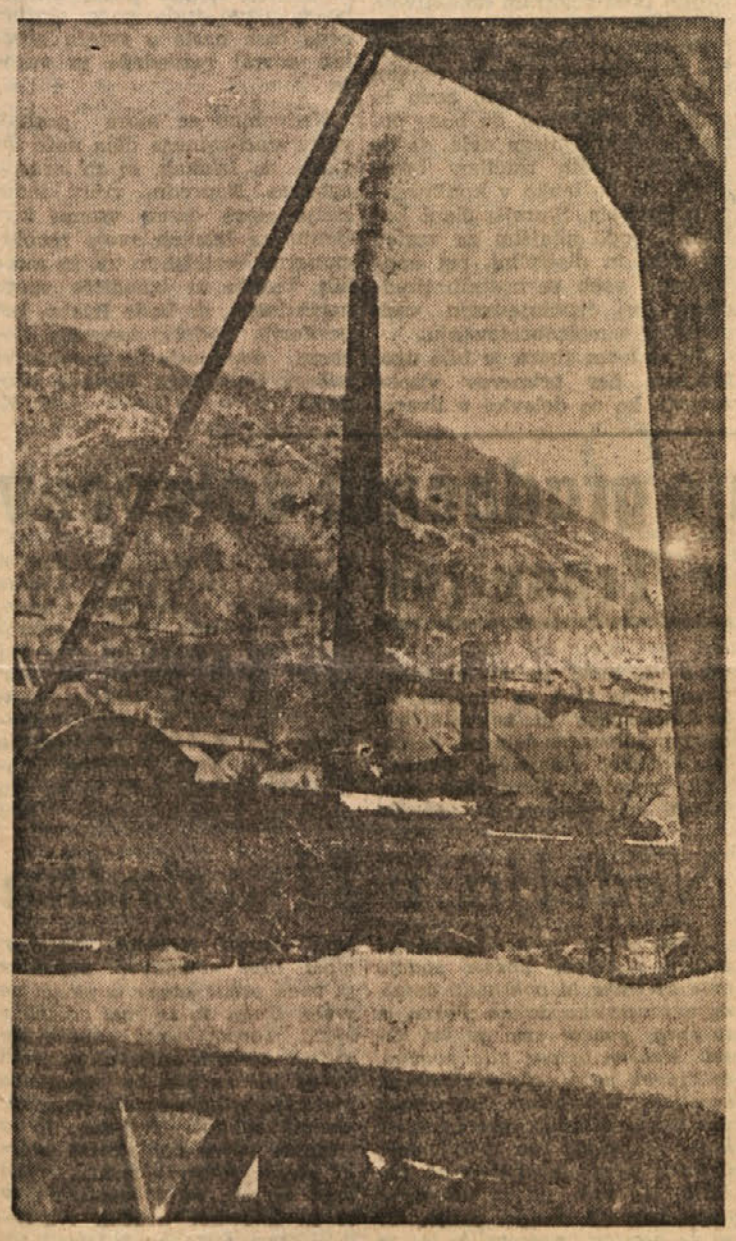

Pogled na Elektrarno Trbovlje

Na ozemlju današnje trboveljske elektrarne se je v začetku tega stoletja preživljal kmet Južna. Od tega je trboveljski rudnik kupil njegovo posestvo in začel na njem najprej s pripravami za gradnjo svoje velike premogovne separacije ob Savi, kmalu nato pa z gradnjo sedanje Elektrarne Trbovlje. Odločilen moment za gradnjo elektrarne na tem mestu je bila bližina rudniške separacije in s tem v zvezi cenena dostava premoga oziroma njegovih slabših vrst in odpadkov za kurjenje kotlov v elektrarni, na drugi strani pa spet bližina Save, kajti moderna turboelektrarna potrebuje velike množine hladilne vode, ki je bila spet poceni zaradi bližine reke Save. To, kar smo navedli, drži, saj je znano, da tudi drugod po svetu gradijo kalorične centrale v neposredni bližini rudnikov oziroma premogovnikov.

Čeprav nerad, se je moral kmet Južna umakniti in zapustiti svojo dedno zemljo ter se je preselil v Suhodol pri Hrastniku. Dne 19. marca 1915. leta — torej ravno pred 40 leti — je začela obratovati trboveljska termična elektrarna. Ta je bila do leta 1941, do izbruha druge svetovne vojne, pod upravo Trboveljske premogovne družbe. Seveda je bila elektrarna ob Savi sprva relativno majhna. Premogokopna družba jo je zgradila pač samo zato, da s cenenim drobnim premogom in njegovimi odpadki pridobi za svoje rudnike Trbovlje, Zagorje, Hrastnik in Laško ter za njeno cementarno v Trbovljah ceneno električno energijo, ki je v modernem, mehaniziranem rudniku seveda važna postavka v proizvodnih stroških premoga, in pač vsak dober gospodar gleda, da si preskrbi čim cenejši električni tok. V letih po prvi svetovni vojni se je trboveljska elektrana po dogovoru Trboveljske premogokopne družbe, ki je tedaj svoj sedež že prenesla z Dunaja v Ljubljano, povezala s posebno pogodbo z Elektrarno Fala in seveda tudi z njenim električnim omrežjem. Trboveljska elektrarna je tedaj dobila večje turbogeneratorje, da so proizvajali električni tok ne samo za potrebe rudnikov TPD in njene cementarne, pač pa so stroji v trboveljski električni centrali pomagali Elektrarni Fali s tokom v kritičnih zimskih mesecih, seveda pa tudi poleti, kadar je bila Drava majhna. To stanje je trajalo tudi pod okupatorjem vse do leta 1945, do naše narodne osvoboditve.

Toda ko se je končala druga svetovna vojna in smo postali v naši državi resnično svobodni in dejanski gospodarji naše zemlje, se je tudi za trboveljsko elektrarno začela nova doba. Takrat se je Elektrarna Trbovlje ločila od rudnika in postala samostojna oz. je postala sestavni del Elektroenergetskega sistema v Sloveniji, ki povezuje med seboj vse elektrarne v naši republiki vključno elektrarne na Soči, ki so se povezale z našimi elektrarnami, ko so soške elektrarne povečale frekvenco toka od 42 na 50. Ta novost oz. ta sprememba, t. j. prehod Elektrarne Trbovlje pod Elektroenergetski sistem v Sloveniji, je seveda terjal razširitev obrata trboveljske elektrarne in izboljšanje oz. moderniziranje ter mehaniziranje delovnih metod. Ko se je trboveljska elektrarna povezala z vsem električnim omrežjem Slovenije in še izven nje, je bilo nujno treba najprej zgraditi ustrezno transformatorsko postajo, ki so jo postavili na nasprotnem bregu Save. Seveda je Elektrarna Trbovlje spričo rastoče potrebe oz. povpraševanja po električni energiji morala misliti na razširjenje svojega obrata, povečanje kotlovnih naprav in povečanje elekričnega toka s cenenimi premogovnimi odpadki, ki so na razpolago v neposredni bližini elektrarne, v rudniški separaciji. Že prva leta po vojni je trboveljska elektrarna postala tako rekoč veliko gradbišče. V njej so začeli preurejati stare prostore in graditi nove. To nalogo je prevzelo znano Splošno gradbeno podjetje »Beton«. Ko je bilo to veliko delo opravljeno, so začeli misliti na izboljšanje delovnih metod. Glavno vprašanje je bil še vedno transport premoga, ki je bil relativno še vedno drag in je terjal veliko ljudi. To vprašanje je bilo zelo težko rešiti, kajti njegovo rešitev je ovirala zelo neugodna lega razkladališča, ki je zanj manjkal primernega prostora. Toda tekom časa so posamezne objekte izboljšali in preuredili, a vendar vprašanje še ni bilo zadovoljivo rešeno, ker je bilo še vedno treba mnogo delovnih moči. Trud in napor vodilnega in delovnega osebja pa je končno le rodil sadove. Vsi zadevni načrti so bili izdelani doma, saj ima elektrarna za to sposobne ljudi. Tako je nekdanje tračnice in vozičke sedaj zamenjal tekoči trak domače izdelave. Delavce z lopatami je tudi nadomestila strojna priprava. Vse delo lahko sedaj opravljajo tri je delavci, prej pa jih je bilo treba dvajset. To je bila zares velika pridobitev za elektrarno, v širšem pomenu pa seveda tudi za naše socialistično gospodarstvo.

Končno se je uresničila tudi dolgoletna želja vseh delavcev in uslužbencev, ko so delavci dobili obrat v svoje samoupravljanje. Mnogo pa se je povečala tudi zmogljivost obrata, saj so se vsi delavci zavedali, koliko lahko pomagajo s pravilnim in marljivim delom k izgradnji socializma.

Ker pa se naša industrija vedno bolj razvija in širi, je tudi večja potrošnja električne energije in povpraševanje po njej. To pa zahteva danes še večjo modernizacijo in razširitev obrata. Uprava podjetja ima v načrtu, da letošnjo spomlad svoj obrat poveča. S pripravami v manjšem obsegu v to svrho so že pričeli. Žal pa se pojavljajo tudi tukaj težave z devizami, kajti za nakup velikih kotlov za elektrarno, ki jih moramo uvažati iz tujine, so potrebne precejšnje devizne vsote. Tako se je požrtvovalni delovni kolektiv odločil, da tudi od letnega dobička podjetja prispeva v ta namen določen znesek.

Ob veliki graditvi v trboveljski elektrarni pa njeno vodstvo, njen upravni odbor in delavski svet niso pozabili na sam delovni kolektiv, kajti njegovi člani imajo tudi svoje osebne težave. Zelo pereče je bilo v podjetju stanovanjsko vprašanje. Tudi tukaj so pristojni činitelji elektrarne storili svoje. Podjetje je sezidalo nekaj modernih stanovanjskih zgradb, tako da je to vprašanje skoraj popolnoma rešeno.

Odgovorni ljudje v podjetju pa ob svojih gospodarskih nalogah seveda niso pozabili na kulturno razvedrilo delavcev. Tako je elektrarna iz razpoložljivih sredstev žrtvovala precej za izgradnjo Doma »Svobode-Zasavje«. Člani njenega delovnega kolektiva pa niso pomagali samo pri gradnji tega lepega Doma, pač pa delujejo tudi v posameznih sekcijah »Svobode-Zasavje«.

Z zadoščenjem ugotavljamo, da je delovni kolektiv Elektrarne Trbovlje aktiven na vseh področjih družbene dejavnosti in marljiv graditelj socializma v naši državi.

H. K.

Lepo in prijetno je poslušati vesele in poskočne doma na toplem. Plačaj naročnino „Zasavskega vestnika" za celo leto, pa bo verjetno radijski aparat — tvoj.

Mina Grobljar:

Pred desetimi leti

Se spomniš Ti,
kako še pred desetimi je leti
pri nas še tekla križ?

Takrat še borba je bila,
sovrag se divje spuščal je v napad,
čeprav mu zadnja ura je že bila

In res: na vrhu gore zagorel je kres
ter nam naznanil je,
da je sovrag premagan res.

10 let plodnega dela

kolektiva Hrastniške steklarne

Ognjeni val druge svetovne vojne se je končal in s tem tudi težka, vendar slavna doba borbe za svobodo delavskega razreda Jugoslavije, v kateri so tudi člani steklarskega kolektiva sodelovali in doprinašali svoj delež.

Osvobodilno gibanje v spodnjem delu Hrastnika, še posebno v steklarni, je bilo zelo težavno, in to zaradi tega, ker je bilo tu leglo organizacije fašističnega kulturbunda in domačih izdajalcev, pa tudi delna manjšina bivših političnih delavcev se je povezala z okupatorjem tako, da so ostali zavedni steklarji brez pravega političnega vodstva. Kljub vsem tem težkočam, se je nekaj let pozneje osvobodilno gibanje razživelo. Beležimo lahko, da je kolektiv steklarne dal 50 članov, aktivnih borcev v NOV, poleg tega pa je darovalo svoja življenja 13 delavcev, ki so padli kot talci, 8 pa jih je padlo v NOV.

tovariš Jože Klanjšek

Maja 1945 je prenehalo klanje in rušenje in pričela se je nova doba borbe za gospodarski dvig države. Tudi za to je bilo potrebno nešteto žuljev in žrtev, da se je stanje popravilo. Če pogledamo, kako je izgledala Hrastniška steklarna v tem času, nam lahko o tem pove vsak steklar, ki je z žalostnimi očmi gledal mrzle steklarske peči, katere so čakale pridnih rok za obnovo. In res so se vse sile združile in pričele z gradnjo, tako da so lahko prižgali peči že po nekaj mesecih. Peč za pečjo je pričela dajati zelo važen proizvod, steklene izdelke na trg, katere je tako nujno potreboval.

Prve tone stekla so prišle na trg že leta 1945, in takrat ni bilo mogoče zadovoljiti potrebam trga. Tekmovanja in prizadevanja steklarjev in ostalih članov kolektiva so rodila iz leta v leto nove uspehe in podvige. Kjub temu, da je hotela provokatorska roka uničiti plod dolgoletnega dela s tem, da je zažgala tovarno v jeseni 1946 leta, so steklarji tudi to težavo premagali. Posebna zavest se je pokazala pri gašenju tega požara, saj je gasilo staro in mlado tako, da požar ni napravil posebne škode.

Delo se je razvijalo dalje, stopnjevala se je proizvodnja, za udarnika je bil proglašen skoraj vsak drug steklar ali brusilec, odlikovanih je bilo preko 40 zaposlenih, z medaljo ali ordenom dela. Sam delovni kolektiv pa je kot celota sprejel 4 diplome Zvezne vlade, 1 diplomo Republiške vlade, 3 diplome raznih sindikalnih forumov, poleg tega preko milijon dinarjev nagrade, sprejel pa je v trajno last prehodno zastavo Zvezne vlade.

Proizvodnja kaže, da so uspehi resnično hvale vredni, saj so bili doseženi s starimi stroji v starih 100-letnih obratih. Številke prikazujejo sledeče:

Podatkov za prva leta ni moče prikazati, ker jih ni. Od 900 artiklov takoj po vojni, lahko beležimo sedaj dvig na okrog 3200 artiklov, s tem pa smo zadostili vsem potrebam za gospodinjske, tehnične in ostale industrijske potrebe. Kvaliteta pa je odlična:

Proizvodnja je bila sledeča:

v letu 1950 — planirano 4.663 ton, izvršeno 4938 ton v vrednosti 243.000.000 din;

v letu 1951 — planirano 4804 ton, izvršeno 5106 ton v vrednosti 578.000.000 din;

v letu 1952 — planirano 4780 ton, izvršeno 5079 ton v vrednosti 1.042.955.000 din;

v letu 1953 — planirano 4900 ton, izvršeno 4959 ton v vrednosti 947.327.000 din;

v letu 1954 — planirano 4900 ton, izvršeno 5398 ton v vrednosti 1.131.342.000 din.

Iz tega je videti, da se je produkcija vsako leto dvigala, rekord je bil pa dosežen v 1954 letu, kar je pripisati trudu vsega kolektiva, boljši organizaciji dela, in boljšem načinu transporta in hlajenja.

Če poleg tega vemo, da podjetje do sedaj ni imelo investicij, ali pa samo malenkostne, in da so produkcijska sredstva (peči) in ostali stroji za več kot 90 odst. iztrošeni, je takšna proizvodnja, resnično samo plod vestnosti kolektiva. 10-letno delo nam kaže tudi, da si je kolektiv z lastnimi sredstvi in z lastnimi strokovnimi silami zgradil 6 modernih hladilnih peči, ki bodo odgovarjale novi tovarni, novo peč na dva lonca, skladišče za šamot, novo trafo postajo in še več industrijskih objektov.

Razvija se že tudi nova steklarska kolonija preko Save, kjer je bilo do sedaj zgrajenih 7 novih dvostanovanjskih hiš, skupno na 12 hiš s 44 novimi modernimi stanovanji, v vrednosti okrog 72 milijonov dinarjev.

V obdobju 10 let je imel kolektiv 5 direktorjev, kateri so se prva leta hitro izmenjavali. Sedanji je tov. Jože Klanjšek ki je pred kratkim slavil svoj 44. rojstni dan, in ki vodi delovni kolektiv sedaj že nad 5 let. Je ljudski poslanec, ter 10 let predsednik mestnega odbora Socialistične zveze Hrastnika. Tov. direktor Klanjšek je skromen toda požrtvovalen delavec, ki mu je pri srcu procvit kolektiva hrastniške steklarne, in je tudi med člani kolektiva priljubljen. Lahko rečemo, da ima on glavno zaslugo, poleg organov delavskega upravljanja in celotnega kolektiva za dober razvoj in procvit tovarne. Radi se pa tudi spominjamo stare borke naše dolgoletne personalke Olge Kastelic — Marjetke. Če bi pa hoteli naštevati še zaslužne tovariše in tovarišice, potem bi jih lahko našteli še mnogo.

Izdelki se ne odlikujejo samo na domačem trgu, temveč tudi na inozemskem, saj trgujemo skoraj z vsemi kontinenti, s Švico, Anglijo, Holandijo, Grčijo, Turčijo, Ciprom in z bližnjim Vzhodom. Kolektiv je sprejel že tudi pohvale inozemskih trgovcev za dobro kvalitetno robo, na kar smo lahko ponosni v steklarni prav tako pa tudi drugi merodajni forumi v našem okraju.

V letošnjem letu bomo pričeli z renoviranjem podjetja z lastnimi sredstvi, kar bo nedvomno še bolj dvignilo moralo kolektiva.

Nedvomno so to veliki uspehi hrastniške steklarne v tem obdobju. Ti uspehi so se najbolj pokazali po letu 1950, ko je delovni kolektiv sprejel upravljanje tovarne v svoje roke. Vsaj ta doba je pokazala, da se zanimajo člani kolektiva sedaj že za vsa gospodarska in finančna vprašanja napredka kolektiva, dočim je bilo v prvih letih vprašanje dobička glavna tema razpravljanja med delavci. Ne smem trditi, da tega danes delavci ne postavljajo več, vendar le še v sklopu vseh ostalih vprašanj. Delavski svet šteje 51 članov, ki so že toliko sposobni da lahko ustvarjajo napredno mišljenje med 1100 zaposlenimi. Od zaposlenih je preko 50 odst. ženske delovne sile, kar tvori poseben problem za steklarsko industrijo.

Analiza celotnega 10-letnega dela kaže, da so hrastniški steklarji pravilno dojeli izgradnjo socializma, in da dajejo vse svoje sile za napredek in dvig proizvodnje.

Poleg vsega tega dela pa se udejstvujejo na kulturnem in fizkulturnem polju, o tem pa drugič kaj več.

V. R.

Prvi upravni odbor Steklarne-Hrastnik

— Predsednik republike Tito je poslal perzijskemu šahu Pahleviju čestitke k perzijskemu Novemu letu 21 marca.

*

— V Beogradu so osnovali zvezno komisijo za proučevanje proizvodnosti dela. Ena najvažnejših nalog komisije bo, da bo še letos izdelala znanstveno metodologijo za merjenje proizvodnosti dela v našem gospodarstvu.

Dve pomembni obletnici zagorskega rudnika

Zagorski rudnik obhaja letos dve obletnici: 10 t. m. je preteklo 215 let, odkar je bil rudnik prvič omenjen, razen tega pa praznuje 200-letnico izkoriščanja.

Povod za to, da so se naši prednikj začeli zanimati za ta rudnik je dalo to, da je sredi XVIII. stoletja cena lesu silno poskočila. Zato so dobili strokovnjaki naročilo od cesarske vlade na Dunaju, da preiskujejo teren in skušajo najti ležišča premoga. Tako je tudi rudarski strokovnjak Anton Hautmann, ki je pregledoval dela na regulaciji Save med Litijo in Radečami prvič v zgodovini omenil zagorski rudnik, ko je dne 10. marca leta 1740 poročal na Dunaj razen o litijskem svinčenem rudniku tudi naslednje: »Omeniti moram, da so pol ure od reke Save pri vasi Sagor (Zagorje) plasti premoga skoraj na površini zemlje, ki se raztezajo daleč proti severu. Če bi ljudje poznali uporabnost premoga, bi imeli od njega velike koristi, ker ga je lahko predelovati, naložiti na vozove, prepeljati do Save ter ga po njej prevažati v razne kraje. Uporabnost premoga se je že pokazala med regulacijskimi deli ob Savi in je mnogo izdatnejši kot leseno oglje. Mešan z njim v razmerju 1:2 bi bil uporaben v kovačnicah, zlasti v krajih, kjer ni mogoče dobiti oglja. Uporaben pa je tudi v stanovanjih kot kurivo, čeprav oddaja duh po žveplu, ki ni nevaren človeškemu življenju.«

Čez pet let, t. j. leta 1755, so zagorski rudnik že začeli izkoriščati. Takrat je namreč dobil dovoljenje za odkop baron Reigersfeld, ki je sodeloval pri gradnji vlačilne poti med Litijo in Zidanim mostom. Leta 1771 je dobil dovoljenje za kopanje premoga v Zagorju prvi Slovenec Jože Klinc, ki je izkoriščal premogovnik na področju med Št. Lambertom in Čemšenikom. Nadaljnja takratna lastnika rudnika sta bila še Jakob Winterschofen, ki je izkoriščal premogovnik na prostoru, imenovanem Vela (sedaj središče Zagorja), in baron Pillichgratz, ki je prevzel premogovnik, katerega je imel prej Raigersfeld.

Leta 1795 je postal delni lastnik zagorskega rudnika Leopold Ruard, ki je bil tista leta lastnik gorenjskih plavžev. Po njem se še danes imenuje hrib »Ruardi« pri Potoški vasi, kjer odlagajo jalovico. Ruard je izkopal l. 1726 2730 stotov premoga. Od tega je 226 stotov porabil za svoje plavžarske obrate, 1000 stotov je poslal tovarni na Selu pri Ljubljani, 325 stotov premoga je podaril ljubljanskim kovačem za poskušnjo in nekaj premoga je tudi prodal. Vendar je imel z rudnikom precejšnje težave; ljudje namreč takrat premoga niso še radi kupovali, ker so bile peči zgrajene za kurjavo z drvmi. Zato je l. 1800 prodal rudnik državi za 3500 forintov. Država pa si je pomagala tako, da je zgradila v Hrastniku steklarno, v kateri so bile peči zgrajene za kurjavo s premogom. To je bila prva taka tovarna v državi. Premog so v tistih časih razvažali iz Zagorja s parizarji po cesti preko trojanskega klanca, veliko pa tudi po Savi. Do polnega razmaha zagorskega rudnika pa je prišlo seveda šele takrat, ko je bila zgrajena sredi preteklega stoletja skozi naše kraje tako imenovana Južna železnica, ki je vezala Dunaj s Trstom.

Med francosko okupacijo v začetku prejšnjega stoletja so izkoriščali zagorski rudnik Francozi, značilno pa je, da je tudi v Trboveljski premogokopni družbi, ki jo je leta 1873 ustanovila dunajska »Länderbank« in ki je bila kasneje lastnica zagorskega rudnika, prevladoval francoski kapital, kar pa je razumljivo, saj je bila dunajska banka podr. pariške Banque de pays. Ta družba se je kasneje silno razmahnila: že leta 1883 je kupila rudnik v Hrastniku, do leta 1904 pa je kupila še premogovnike v Libojah, Kočevju, Breznu-Hudi jami, Rajhenburgu i. dr. V njenih rokah je bil nadalje tudi rudnik v Raši v Istri. Proizvodnja premoga je takrat silno narasla in je bila že leta 1913 celokupna proizvodnja premoga v Sloveniji približno poldrugi milijon ton na leto.

Šele po osvoboditvi pa je prešel zagorski rudnik docela v slovenske roke, tako da rudnik praznuje šele svojo 200-letnico kot pravi slovenski rudnik.

S. M.

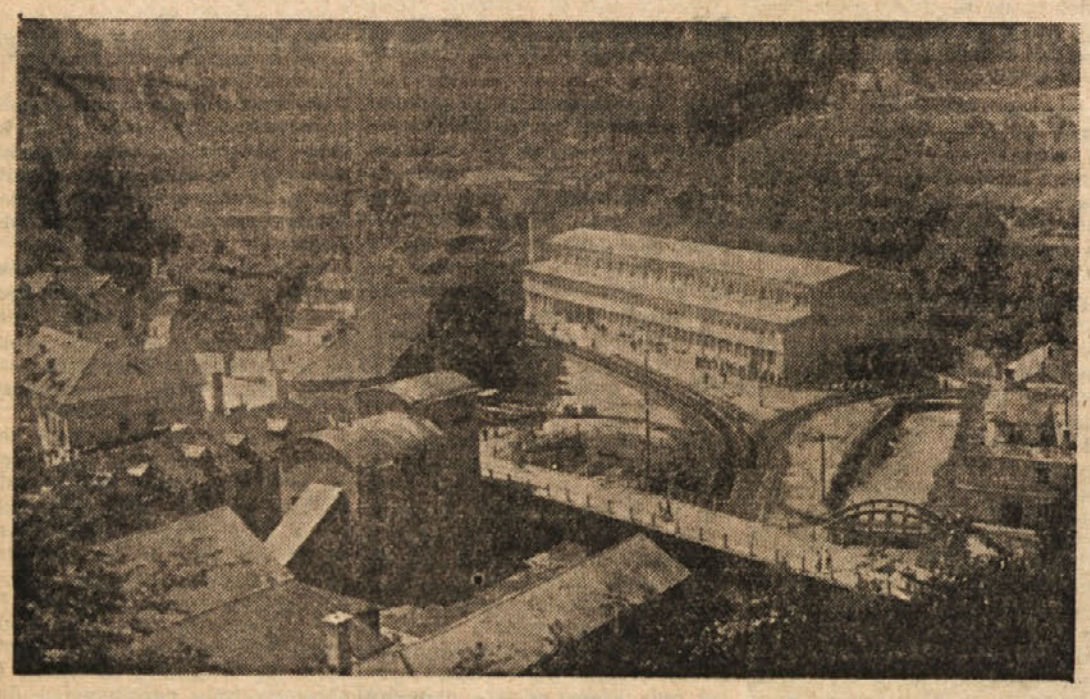

Pogled na separacijo in kopalnico rudnika Zagorje

Ustanovni občni zbor

sind. organizacije v keramični tovarni na Izlakah

V četrtek, 10. marca je bil za kolektiv keramične tovarne na Izlakah zgodovinski dan, ko so si člani prvič po več letih, kar obstaja ta tovarna izvolili svojo sindikalno organizacijo. Občni zbor je obiskal tudi član KSS iz Zagorja tov. Bazelj, ki je uvodoma obrazložil naloge sindikatov in dolžnosti članstva do svoje sindikalne organizacije. Kolektiv keramične tovarne je še mlad, vedno prihajajo novi delavci, zato bo delo sindikalnih funkcionarjev v tej tovarni še posebno važno in še posebno odgovorno. Tov. Bazelj je obljubil vso pomoč od strani KSS v Zagorju in ostalih organizacij iz Zagorja, ko je videl s kolikim zanimanjem in skrbjo so vsi člani kolektiva sodelovali v debati pri najbolj drobnih vprašanjih, od proizvodnje, finančnih vprašanj, vprašanj samoupravljanja do prosvetnega življenja v tovarni. Debata, ki se je tako sproščeno in zdravo razvijala, je izpričala visoko zavest vseh članov tega mladega, razvijajočega se kolektiva, ki se mora v svojem pričetku boriti še z velikimi težavami, tako proizvodnimi kot finančnimi in s strokovnimi usposabljanjem kadrov. Zavedamo se težav, ki stojijo pred celotnim kolektivom in posebej še pred sindikalno organizacijo. Trdo in vztrajno bo treba delati z vsemi novimi ljudmi, ki prihajajo in bodo še prihajali v tovarno, da bodo postali mojstri svojega dela, da bo kvaliteta naših izdelkov brezhibna, da bo lahko v konkurenci zmagovala. Starejši člani kolektiva bodo mlajšim za vzgled pri delu in disciplini, pri upoštevanju vseh varnostnih predpisov, pri izpolnjevanju vseh norm in samoizobraževanju.

Na občnem zboru je bilo ugotovljena par primerov visoke zavesti, ko so delavke v livarni in čistilnici hodile zadnje dni v mesecu še po službi nazaj v tovarno in brezplačno delale samo da je bil mesečni plan pravočasno in 100-odstotno izpolnjen. To je primer visoke morale in politične zavesti in podjetje s takimi kadri ima vse pogoje za razvoj in razširitev. Nasprotno pa nekateri s svojim malomarnim odnosom do dela in kvalitete vplivajo zelo slabo in bodo morali brez dvoma ta odnos popraviti, ali pa bodo ostali osamljeni.

Med svojimi sklepi je občni zbor sklenil, da bodo poleg seminarjev za vzgojo članstva organizirali še strokovni tečaj, za pravočasno preskrbo s strokovnimi kadri bodo organizirali v tovarni vajence, med letom bomo usposobili in spustili v pogon lastno električno centralo, ki že več let počiva in ki bi s svojim obratovanjem proizvodnjo v tovarno še pocenila, izvršili bomo strokovno raziskavo gline v lastnem glinokopu, posebno skrb bomo morali posvetiti strokovnjakom in preskrbeti zanje predvsem stanovanje v bližini podjetja. Do prihodnje sezone bodo organizirali na podjetju prosvetno ekipo, ki bo nastopala z gledališkimi deli, tako da bo članstvo tudi izven službenega časa našlo v svojih krožkih dovolj razvedrila in vzgoje.

Nedvomno se mora poznati vpliv sindikalnega dela naše tovarne na Izlakah, ki so izrazito agrarne. Napredni vpliv industrije mora dajati vsemu življenju na Izlakah svoje revolucionarno obeležje in ton in mora biti žarišče in izhodišče vsega naprednega, da bodo Izlake, kot periferija bodoče zagorske komune, doprinesle k preobrazbi našega delovnega človeka svoj delež.

F. K.

IZLAKE spreminjajo svoje lice

Ko prideš po cesti iz Lok na Izlake, se ustaviš pred velikim napisom »Keramična Izlake« na velikem tovarniškem zidu. Dosti se je že govorilo o tej novi tovarni, ki pa se šele poraja ter prenavlja v res sodobno tovarno keramičnih izdelkov. Če pogledamo na sam razvoj tovarne, vidimo, da je v kratkem času zelo napredovala. Pred kakim dobrim letom dni je imela zaposlenih samo 9 delavcev ter eno samo pisarniško moč, ki je bila obenem tudi upravnik tovarne. Danes pa ima tovarna zaposlenih že 31 delavcev in dve pisarniški moči, upravnika ter knjigovodkinjo. Če pogledamo na kvaliteto izdelkov, vidimo, da se ti proizvodi lahko že uvrščajo med proizvode ostalih tovarn, katere imajo že precejšnjo dobo obstoja za seboj. Zelo so bile iskane ploščice za kmečke peči ter ploščice za razne sobne peči, danes pa nam lahko tovarna postreže s svojimi res kvalitetnimi proizvodi. Kolikšno je bilo tudi povpraševanje po šamotni opeki, katero danes lahko dobiš na Izlakah in to v različnih dimenzijah ter zdržljivosti 110° C temperature. Tovarna izdeluje tudi razno okrasno keramiko, Bergmanove pipice, katere so bile redke v trgovinah, danes pa jih lahko dobiš na Izlakah.

Če pogledamo našo tovarno pred vojno in danes, vidimo, kolikšen je napredek in to po zaslugi naših delovnih ljudi. Pred vojno je bila tovarna izpostavljena propadu, nihče se ni zmenil zanjo, ker je vsakdo vedel, koliko bo truda in da bodo investicije ogromne, preden bo tovarna zopet sposobna za obratovanje. Z dobro voljo in z vztrajnim delom pa se dá vse napraviti, ter odkloniti še takšne zapreke. Da je tovarna tako napredovala, ima vso zaslugo rudnik Zagorje.

Ne smemo pa misliti, da je na Izlakah samo Keramika. Na Izlakah je še marsikaj. Tu imamo tudi Kmetijsko zadrugo. Tudi zadruga je kljub težavam in zaprekam dobro napredovala. V letu 1953 si je kupila traktor UNIMOG in to z lastnimi sredstvi. Traktor ji služi za prevoz mleka ter dela tudi druge usluge članom — zadružnikom. Zadruga je preuredila tudi trgovski lokal v hiši Werbole. Je res krasno urejen in se lahko kosa z ostalimi trgovinami v našem Zasavju. Zadruga bo v najkrajšem času modernizirala svojo mlekarno, ki je sedaj še edina v trboveljskem okraju. Kupila si bo tudi hladilnico. Mleko dostavlja danes mlekarna našim potrošnim centrom še v pločevinastih vrčih, ko pa bo imela za to potrebne stroje, bo mleko pasterizirala in ga dostavljala potrošniku v steklenicah, kar bo velik napredek za izlaško mlekarno. Ne smemo pa misliti, da če zadruga ogromno investira in bo še investirala, da je s tem pozabila na kulturni razvoj. V preteklem letu je priredila zadruga s pomočjo OLO Trbovlje, mestne občine Zagorje in nekaterih okoliških zadrug »Kulturni teden«, od 24. oktobra do 3. novembra s kulturnimi prireditvami, ob koncu tega tedna pa je priredila še živinorejsko razstavo, ki je pokazala velik napredek v naši živinoreji. Vsem ki so prignali živino na razstavo, je bil plačan dogon, najboljši živinorejci pa so prejeli nagrade in pismena priznanja.

Izlaška zadruga se v glavnem ukvarja z raznimi odkupi kmetijskih pridelkov, pričela pa je tudi z odkupom živine. Kmetje iz bližnje okolice priženejo ob določenih dnevih na Izlake, tja pridejo mesarji, zastopnik zadruge in prodajalec. Sporazumno določijo klavnost — procent in nato postavijo šele ceno, ki je določena po razredih. S tem načinom se bo znižala cena mesu in mesnim izdelkom. Tudi tu je velik korak naprej za izboljšanje kmetijstva.

Poglejmo še na razvoj in delo Sindikalnega počitniškega doma na Izlakah, katerega je zgradil iz ruševin stare »Vile« Sindikat rudarjev Zagorje. Ta Sindikalni dom je postavljen res na lepem kraju ter urejen, kot so nasploh najsodobnejši hoteli. V takšnem domu se delovni ljudje počutijo kot v kakšnem mestnem hotelu. Tudi tamkajšnje osobje je vse hvale vredno, ko pride popotnik ob katerikoli uri ponoči mu je vedno na razpolago in mu nudi vso postrežbo po zmerni ceni. Zraven doma je kopališče »Medijske toplice«, ki so poznane že daleč naokrog.

Omembe vredno je obnovljeno šolsko poslopje v Izlakah, ki je bilo med okupacijo požgano. Da se je šola tako hitro obnovila, je zasluga OLO Trbovlje in mestne občine Zagorje, ki sta s finančno pomočjo omogočila, da je danes izlaška šola ena izmed najlepših šolskih stavb v trboveljskem okraju.

I. A.

Posvetovanje gradbenih delavcev v Trbovljah

V dvoranj mestne občine v Trbovljah je bila pred dnevi sektorska konferenca sindikalnih podružnic gradbenih delavcev iz treh okrajev, ki so se je udeležili delegati iz Celja, Krškega, Radeč, Trbovelj in Zagorja. Delegati so pod vodstvom tajnika Republiškega odbora gradbenih delavcev tov. Boga Pečana obravnavali nekatera organizacijska vprašanja, kjer so posebno poudarjali, da je v sindikalni organizaciji še vedno premajhen odstotek gradbenega delavstva. Vodstva podružnic naj si zatorej prizadevajo z vsemi silami da pridobe v sindikalno organizacijo vse gradbene delavce, zlasti še številno množico nekvalificiranih delavcev, med katerimi vlada razmeroma šibka politična zavest.

Večji del razgovorov so delegati posvetili konkretnim vprašanjem tarifne politike, normam ter akordnemu delu v gradbeništvu. V zvezi z razmeroma nizko storilnostjo v našem gradbeništvu, ki je kajpada ni kriva samo slaba mehanizacija, bo treba tarifno politiko preusmeriti tako, da bo dobil tudi gradbeni delavec s plačilom svojega dela izdatnejšo pobudo, kot jo je imel doslej. Podpirati je sicer treba tendenco po akordnem delu, vendar naj tarifna politika pri tem ne upošteva samo količino opravljenega dela, ampak predvsem kakovost. Prav izdatna in celo odločilna za večjo gradbeno storilnost pa bo vsekakor temeljitejša skrb za človeka, za kvalificiranega in nekvalificiranega gradbenega delavca, ki deleta ponekod v najtežjih življenjskih pogojih. Gradbenim podjetjem naj zatorej ne bo žal stroškov in truda, s katerimi bi zboljšala življenjske pogoje gradbenega delavstva (menze, stanovanja itd.). Ob tej skrbi bodo tudi gradbeni delavci kaj kmalu začeli dobivati do svojega dela večje veselje, kajti prosti skrbi za prehrano, stanovanje in podobne življenjske potrebe se bodo z večjim zanimanjem lotevali dela in se mu posvečali z večjo vnemo.

(ab)

Nedelja v Hrastniku

Pada, pada in ne vbada, je mehak... Tiho, počasi padajo bele snežinke in pokrivajo dolgo, ozko hrastniško dolino. Pozen je ta sneg, vendar smo ga vsi vesel. Kakšna bi pač bila pomlad, če človek ne bi užival zimskega veselja? Hrastničan gal Vsak prosti čas izrabijo otroci, da se lahko zapeljejo po beli odeji. Odrasli pa ga izkoristijo ob večerih. Ne vem, ali zaradi dnevnega dela ali morda čutijo, da so že prestari in preveliki ter se sramujejo, da bi razkazovali drugim svoje veselje.

Danes je nedelja — smučarsko tekmovanje za pionirje, mladince in člane. Veliko jih je! Vsak hoče pokazati svoje znanje v smučanju. Morda si tudi vsak misli: prvi bom in dobil bom lepo nagrado!

Mnogo otrok je bilo na tekmah, vendar ne vsi. Kje pa so ostali drugi? Nekatere bolj zanima film »Menay«, popoldne pa bodo prišle sanke in smuči na vrsto. Drugi so se spet zatekli v vrtec. Tamkaj bodo zapeli, zaplesali narodno kolo, ali ponovili igrico ali pa jim bo tovarišica Metodija pripovedovala lepo, zanimivo zgodbo. Prijetno je v vrtcu in toplo; mali stolčki, palčki, zajčki, klavir v kotu... Naši mali so tudi že pokazali, da so se tu marsikaj naučili. Na roditeljskem sestanku so imeli samostojen nastop. Bil je to njihov prvi poskus, vendar so nekateri že pokazali, da bodo zelo sposobni igralci.

Tudi popoldne je vse živo! Nekateri se celo ne zadovoljijo s hrastniškimi sankališči in smučišči, ampak jo uberejo na Ostenk ali h Katarini, navdušeni planinci pa celo lezejo na Kal, Mrzlico in Kum.

Zvečer se napolnita obe kino dvorani. Včasih se še pozno sliši pesem sank, ali glas ljudi, ki se zlasti ob nedeljah radi odpočijejo ob kozarcu.

Potem pa je spet vse tiho...

-a-a

Tone Zagorc: *(Nadaljevanje)*

NAZAJ POD VROČE SONCE

»Očka, jaz ljubim Elijo...«

»Je že dobro,« jo je ustavil oče, »o takšnih zadevah je treba malo temeljiteje razmisliti, ne pa tako, kot sta to napravila vidva; vnaprej povedano: jaz tega ne dovolim!«

Ob teh energičnih besedah sta Janet in Elija kar ostrmela; zdelo se jima je, da se oče norčuje iz njju. Toda oče je mislil povsem resno. Za trenutek je bilo v salonu vse tiho, nato pa je Janet planila k očetu rekoč:

»Očka, čemu ne dovoliš, da bi se zaročila z Elijo? Rada ga imam in nočem ga zapustiti! Ljubim ga, a ti tega nočeš verjeti in tudi mati ne.«

»Je že dobro, Janet! Pojdi lepo v svojo sobo, pa se tam razjokaj. Midva z gospodom se morava malo obširneje pogovoriti.«

Jokaje je Janet odšla v svojo sobo, Elija in gospod Wagster pa sta ostala sama v salonu.

»Kdo je pravzaprav dal povod za to, da bi se zaročila?« je gospod Wagster vprašal Elijo.

»Gospod, tega sva oba z Janet enako krva; morda si midva tega ne bi rekla nikoli, če bi v sebi ne čutila ljubezni drug do drugega. Tako pa,« je s počasnim, tresočim glasom dejal Elija, »sva bila prepričana, da temu ne boste naprotovali. Zdi se, da vam nisem všeč.«

Gospod Wagster in Elija sta se dolgo prerekala, objasnjevala in prepričevala drug drugega. Nazadnje je gospod Wigster segel v žep po listnico, iz katere je izvlekel ček, ga nervozno obrnil v roki, nato pa ga ponudil Eliji:

»Dam vam ček za pet tisoč dolarjev in pustite Janet pri miru! Ona bi vam kot žena ne mogla nikoli ustrezati. Končno pa... vi nimate ničesar! Beraču ne dam svoje hčerke za ženo!« je vzrojil debelušasti Wagster nad Elijo.

»Da, gospod Wagster, to je tisto, kar vam ni všeč! Če bi bil moj oče milijonar, kakor ste vi, sem prepričan, da ne bi naprotovali najini ljubezni in zvezi. A kaj hočemo! Na svetu nas je pač več revežev kakor bogatinov. Kot milijonar bi vam bil všeč, kot revež vam pa nisem. Hvala, gospod, ne potrebujem vaših dolarjev! Toliko bom s svojimi rokami vedno lahko zaslužil. Spravite jih, morda vam bodo ti dolarji še kdaj prav prišli! Dovolite mi, da grem sedaj po svojo priljagoi Vlak za Mehiko bo odpeljal čez eno uro in pol.«

Elija je vstal in odšel v svojo sobo. Hitro se je preoblekel, nato pa odšel k Janetini materi, da se ji je zahvalil za njeno gostoljubje in se poslovil od nje. Najteže je bilo z Janet; ko je stopil v njeno sobo, je vsa objokana planila proti njemu, ga objela in poljubila. Nato jo je Elija prijel za roke in ji dejal:

»Se mora že menda tako zgoditi. Ne jokaj! Ko bom odšel nazaj v Mehiko, boš laže pozabila name. Prenehala bova z dopisovanjem in ...«

»Elija... Elija! Ljubim te! Ali smem s teboj v Mehiko? Da, s teboj pojdem,« je Janet objokana prosila Elijo, ki na te njene besede ni ničesar odgovoril. Samo odmajal je z glavo, jo še enkrat tesno privil k sebi, jo poljubil, nato pa hitro zapustil Wagsterjevo vilo.

Silno je tisti dan pripekalo sonce. Eliji se je zdelo, da se bo začelo topiti okensko steklo na vagonu. Stisnil se je v kot, da bi se ubranil prehude vročine, in začel razmišljati: »Ali je vse to melo kakšen smisel? Milijonar in revež se ne bosta nikoli dobro razumela, čeprav bi se v tem čudnem okviru še tako ljubilo dvoje bitij. Pohlep po denarju kroji in razdira srečo. S svojimi dolgimi krempiji grabi kakor zapuščen blaznež po vsem, kar mu pride pod roke. V tej depresiji neslutene strasti po nečem nejasnem človek včasih uniči celo sam sebe. Takrat je kesanje prepozno.

Nazaj pod vroče sonce! Najbolje bi bilo, da grem domov na otok San Lazaro. Naša ribiška barka bo še zdržala nekaj let in z očetom bova skupaj ribarila, dokler ne bo umrl. Cantasinijeve Julije ne bom vzel. Nikoli je nisem ljubil, čeprav je bila všeč mojemu očetu in materi. Vražja zemlja, da sem se moral tudi jaz roditi na njej, da je tudi v meni vžgalo sonce to vročo mehiško strast po življenju!

Elija je stisnil ustnice in skoraj bi se mu bile vlile solze po obrazu. Oči so mu vlažno sijale v soncu in žalostno gledale skozi okno na prostrane pašnike, ki so se razprostirali ob obeh straneh železniške proge vse do obale Pacifiškega oceana.

Konec

Družbeno upravljanje v „Domu onemoglih" v Loki pri Zidanem mostu

Vse bolj in bolj prihaja do izraza poleg delavskega samoupravljanja tudi družbeno upravljanje. Predvsem to v tistih ustanovah in podjetjih, kjer je zaposlenih samo po nekaj ljudi. Tako je na zadnji seji OLO Trbovlje postavil upravni odbor za upravljanje Doma onemoglih v Loki pri Zidanem mostu. V upravnem odboru je 9 članov, predsednik pa je Avgust Ernesti, železničar iz Zidanega mosta.

Za poslovanje upravnega odbora v Domu onemoglih v Loki so tudi že sprejeli začasna pravila, ki določajo pristojnost dela, finančno poslovanje doma. Dohodke sestavljajo oskrbnine, ki jih plačujejo oskrbovanci, ter dotacije ljudskih odborov (komun) in darila in volila. Prav tako obravnavajo pravila plačevanje in nagrajevanje delavcev in uslužbencev zavoda. Upravni odbor Doma bo v bodoče sprejemal in tudi reševal prošnje za sprejem v dom.

-ar.

Kako naj bi se nagrajevali rudarji rudnika Trbovlje-Hrastnik

Star plačni sistem se je preživel, to vedo najbolj rudarji, ki niso mogli biti pravilno plačani za svojo storitev, ki so jo dali družbi. Vsa vodstva podjetij so reševala krizo tega plačnega sistema na ta način, da so uvajala čimmanj dela po normah. To ni bil ravno primer na našem rudniku, ker se je vprašanje nagrajevanja po normah reševalo s koriščenjem dobička za izplačila plač po tarifnem pravilniku. Za redno izplačevanje plač po akordu je bilo treba vzeti lani kar 12% iz dobička. Jasno je, da so bili tu prikrajšani ravno tisti delavci in uslužbenci, ki so delali v režiji. Ni čudno, da so se včasih vprašali, zakaj je razdelitev dobička na našem rudniku relativno tako majhna. Čeprav je bilo to vprašanje rudarjem večkrat pojasnjeno, niso mogli razumeti, da socialistična družba ne vskladi in izravna te diskrepance.

Novi plačni sistem, ki se bo uveljavil s 1. aprilom, je razgibal tudi delovni kolektiv rudnika Trbovlje-Hrastnik in vsakodnevno razpravljajo o sestavi novega tarifnega pravilnika. Upravni odbor rudnika je takoj po izidu uredbe o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij postavil komisijo, da sestavi osnutek novega tarifnega, akordnega in premijskega pravilnika. Glede na to, da je naš kolektiv že dosedaj posegal z rednimi plačami z 12% v dobiček, ni pričakovati nekega povišanja osnovnih postavk po tarifnem pravilniku, akoravno je Izvršni svet povišal lanskoletne obračunske plače za 10% in bo zbor proizvajalcev okraja odobril še 5% povišanja, ostala razlika za redne postavke, ki nastaja, se bo lahko uporabljala samo za uravnovešenje odnosov med posameznimi delovnimi mesti, med katerimi ni bilo pravilnega razpona. Zato je govorjenje o nekem splošnem povišanju plač neupravičeno. Izračunana gmota plačnega sklada je nadalje pokazala, da nov tarifni pravilnik ne bo mogel v celoti rešiti zelo kritičnega vprašanja delovnih invalidov in onemoglih rudarjev, ki morajo zaradi zmanjšane delovne sposobnosti opravljati lažja, manjvredna dela, ki so povečini plačana le do 300 dinarjev, čeprav so prej vseskozi opravljali kvalificirana in visoko kvalificirana dela.

Ker uredba določa, da se čim več del akordira, je komisija pripravila predlog, s katerim se akordirajo vsa delovna mesta, kjer je delo mogoče meriti. Do sedaj je delalo v akordu vsega 45,6% delavcev, po novem osnutku pa se bo ta odstotek povišal preko 60%, v jami celo preko 90%. Glede na to, da so bili v rudarstvu akordi že dolgo vrsto let vpeljani in tehnično preizkušeni, zaradi tega ne bo prišlo do kakšnih osnovnih bistvenih sprememb. Komisija je sama pripravila osnutek dodatnih progresivnih akordov, ki imajo smoter, da dvignejo rudniški učinek, na drugi strani pa povečajo realno mezdo rudarskega delavca. Takšnega progresivnega nagrajevanja v starem plačnem sistemu ni bilo, saj tega tudi ni dovoljeval sistem formiranja obračunskega plačnega sklada. Pri progresivnih akordih je osnova dosedanja storitev, ki je praktično ugotovljena, zaradi tega je popolnoma upravičeno, da se začetni odstotki preko te storitve više nagrajujejo. S tem pa seveda ni mišljeno, da se zasleduje morda skrajno naprezanje fizičnih moči in telesno izčrpavanje delavca, pač pa da se da možnosti tistim delavcem, ki so s svojo storilnostjo pod ali blizu rudniškega povprečja, da z boljšo organizacijo dela prideio do progresivnega naraščanja storitve, kar bo seveda znatno vplivalo na njihov zaslužek. Istočasno pa se daje možnost tistim delavcem, ki so do sedaj dobili samo režijsko dninc da si izboljšajo zaslužek.

Bistvena novost novega tarifnega pravilnika je uredba premij, ki naj bi jih prejemali vsi delavci in uslužbenci na odgovornih položajih, t. j. od strelnega mojstra in gospodarja širokega čela do direktorja rudnika. Pravico do premij bi si pridobili le takrat, kadar bi računi rudn. knjigovodstva pokazali, da je podjetje z boljšo organizacijo dela, s prihranki na materialu, električni energiji, z zmanjšano porabo razstreliva itd. ter z zvišano rudniško storilnostjo doseglo ustrezno znižanje produkcijskih stroškov. Tako bo n. pr. nadrejeni starešina dela pooblaščen, da bo smel po premijskem pravilniku za slabo organizacijo dela predlagati 40-odstotno znižanje premije za slabo organizacijo dela, pri slabem gospodarjenju z jamskim lesom, eksplozivom in materialom zahtevati 20-odstotno nižjo nagrado, enako se ta premija zniža za 20% pri slabem gospodarjenju z električnim tokom, komprimiranim zrakom in industrijsko vodo, enako terja 20-odstotno znižanje premije slabo stanje naprav za zaščito dela, kjer se vzame kot kriterij število nezgod pri delu. Komisija je mišljenja, da predloži kolektivu v odločitev 2 alternativi delitve dobička. Prva alternativa predlaga točkovni sistem (po katerem se je doslej delil dobiček) — druga varianta pa bi bil sistem nagrajevanja, s kolikimi odstotki se je član kolektiva zalagal za proizvodnjo. Katera obeh alternativ bo sprejeta, bo odločil kolektiv na množičnih sestankih. Priporočljivo pa bi bilo, da bi rudnik Trbovlje-Hrastnik formiral rezervni plačni sklad, ki bi se ga kolektiv posluževal v primerih, kadar s svojim delom ne bi ustvaril rednega plačnega sklada za izplačilo mesečnih zaslužkov.

Poseben sklad naj bi se osnoval tudi za nagrade tistim delavcem, ki so s svojo izredno požrtvovalnostjo omogočili nemoteno obratovanje rudniških delovišč (n. pr. dviganje visokih zruškov itd.).

Poseben obrat rudnika Trbovlje-Hrastnik je Rudarsko gradbeno podjetje, ki s svojim osebjem opravlja visoko kvalificirana rudarsko-gradbena dela po vsej Jugoslaviji. Za republike izven Slovenije so bili v veljavi enotni terenski dodatki; glede na različen geografski in civilizacijski ozir, kulturni položaj v poštev prihajajočih gradbenih krajev pa bi bilo priporočljivo, da se ti terenski dodatki diferencirajo.

Da se doseže na rudniku dosledna izvedba tarifnega pravilnika, je komisija mišljenja, da upravni odbor sestavi posebno stalno komisijo, ki bi vršila mesečno analizo in poročala o vseh nepravilnostih upravnemu odboru, ki bo v danih primerih izvajal potrebne sankcije.

V. Š.

O nekaterih vprašanjih socialnega zavarovanja rudarjev:

Znižanje pokojninske dobe in invalidska pokojnina

V »Zasavskem vestniku« smo že mnogokrat pisali o številnih vprašanjih socialnega zavarovanja rudarjev. Tokrat se stvari lotevamo znova, ker vse kaže, da bodo nekatera vprašanja skoraj rešena, med njimi zlasti skrajšanje pokojninske dobe rudarjev, torej vprašanje, o katerem že toliko let razpravljajo rudarji.

Lani oktobra je Sekretariat za socialno zavarovanje pri Zveznem izvršnem svetu izdelal načrt odločbe, po kateri naj bi se uzakonilo skrajšanje delovne dobe za tiste delavce in uslužbence, ki delajo v rudnikih. Po tem načrtu naj bi se delavcem, ki so zaposleni neposredno v proizvodnji pri podzemskih delih v rudnikih, štelo devet mesecev dejanskega dela za eno leto pokojninske dobe. Delavcem, ki so stalno ali pretežno zaposleni pri podzemskih delih v rudnikih, vendar ne delajo neposredno v proizvodnji, pa naj bi se štelo deset mesecev za eno pokojninsko leto.

O tem osnutku odločbe so pretekli teden v Trbovljah razpravljali člani predsedstva republiškega odbora Sindikata rudarskih delavcev Slovenije ter člani izvršnega odbora socialnega zavarovanja Slovenije. Z načeli, ki jih predvideva osnutek odločbe, se popolnoma strinjajo. Vendar pa predlagajo, naj se za sedaj prizna polna starostna pokojnina rudarjem, ki so dopolnili 30 let delovne dobe in 50 let starosti. Po temeljiti razpravi so namreč ugotovili, da bi za sedaj še ne kazalo uveljaviti pogojev za pokojnino v smislu osnutka odločbe (26 let delovne dobe pri kategoriji A in 29 let pri kategoriji B), ker bi to povzročilo občutno gospodarsko škodo. Proučevanje je namreč pokazalo, da te pogoje izpolnjuje danes v slovenskih rudnikih precejšnje število rudarjev. V rudniku Trbovlje-Hrastnik izpolnjuje te pogoje 430 rudarjev ali 14.8% celotnega staleža, v Zagorju 254 ali 11.9%, v Kočevju 30 ali 3.8%, v Velenju 187 ali 13%, v Krmelju 90 ali 7%, v Senovem 30 ali 7%, v Mežici 259 ali 24% in v Idriji 9% celotnega staleža. Če bi vsi ti rudarji šli nenadoma v pokoj, bi rudniki utrpeli izgubo predvsem na kvalificirani delovni sili, ki bi je ne mogli v kratkem času nadoknaditi ter bi zaradi tega občutno trpela proizvodnja. Izredno kritično pa je tudi stanovanjsko vprašanje v naših revirjih, ki bi se še zaostrilo zaradi potrebe po stanovanjih za novo delovno silo, ki naj bi nadomestila upokojene kopače.

V zvezi s pokojninskim vprašanjem rudarjev so ob tej priložnosti postavili še celo vrsto predlogov, po katerih naj bi se v prihodnosti uredilo pokojninsko vprašanje rudarjev.

Ob upokojitvi naj se rudarji razvrstijo za en pokojninski razred više kot ostali kvalificirani delavci. Težavnost dela in delež rudarjev v našem gospodarstvu sta priznana tudi z uredbo, po kateri se lahko povprečni zaslužek v premogovnikih z jamskim delom poveča za 30%. To načelo, ki rudarjem priznava njihovo težko delo, bi bilo treba uveljaviti tudi v pokojninskem sistemu. Nikakor ni prav, da se jamske kopače uvršča v iste pokojninske razrede kot ostale kvalificirane delavce, katerih delo je neprimerno lažje (n. pr. brivci, krojači itd.).

Rudarjem je treba zavarovati doseženi razred, da ne bi bili oškodovani pri pokojnini tisti rudarji, katerih storilnost v poznejših letih pada in so prestavljeni na drugo, slabše plačano delo. Nekoč je bilo za rudarje pri Bratovski skladnici to vprašanje urejeno z uvrstitvijo v kategorije. Po pravilih Bratovske skladnice iz leta 1937 rudarji niso smeli biti prevedeni iz višje v nižjo kategorijo, dokler so bili zaposleni pri istem podjetju, kolikor pa so prebili v svoji kategoriji več kot tri leta, jih pa sploh ni bilo več mogoče prevesti v nižjo kategorijo. Podobno ureditev bi bilo treba predvideti in uzakoniti tudi sedaj, in sicer v tem smislu, da bi rudar-zavarovanec ohranil ob upokojitvi za določitev pokojninskega razreda tisto tarifno postavko, ki mu je šla takrat, ko je delal še pri svojem rednem delu in je bil še pri polni moči. Nekateri rudniki so rešili to vprašanje sami na ta način, da izplačujejo razliko med prejšnjo in novo nižjo tarifno postavko v svoje breme. Zaradi tega prihaja do velikih nesorazmerij in neupravičenih razlik tako pri plačevanju, kakor tudi pri upokojitvi takšnih delavcev. Najpravilneje bi vsekakor bilo, če bi te razlike izravnavalo socialno zavarovanje, ne pa sama podjetja, ki tako prihajajo zaradi svojega socialnega čuta v neenak položaj s podjetji, ki teh razlik ne plačujejo ali ne morejo plačevati.

Pravilno bi tudi bilo, če bi zavarovance-rudarje, ki presegajo pokojninsko osnovo, razvrščali tudi za več pokojninskih razredov više. **Po uredbi o določanju in prevedbi pokojnin se zavarovanec razvrsti tudi za več pokojninskih razredov niže, če je njegov zaslužek manjši od pokojninske osnove. Zakaj bi torej tega ne predpisali tudi za razvrstitev navzgor?** To bi rudarjem in tudi drugim delavcem dajalo pobudo, da bi čim dalje vztrajali na produktivnem delu, kjer so višje tarifne postavke.

Za dosego polne invalidske pokojnine naj bi se delovna doba od sedanjih 32 let znižala za rudarje na 25 let. Naporno delo pod zemljo izčrpava rudarje v mnogo večji meri kot je to primer v drugih poklicih. Znižanje delovne dobe za polno invalidsko pokojnino pa je potrebno tudi zategadelj, ker je po sedanjih predpisih polna invalidska pokojnina 3 leta prej dosegljiva kot polna starostna pokojnina. Če bo torej znižana delovna doba za polno pokojnino v smislu predloga na 30 let, je treba ustrezno znižati tudi delovno dobo za invalidsko pokojnino. V rudnikih tudi poudarjajo, da so zanje rudarji-invalidi težak problem, ker jih ne morejo primerno zaposliti. Zaradi tega bi kazalo odstotek invalidnosti pri rudarjih za invalidsko pokojnino določiti niže kot za ostale zavarovance, na primer 55% namesto nad 75%.

Dokler bo veljal sedanji pokojninski sistem in bo uvrstitev v pokojninske razrede odvisna od zavarovančevega zaslužka, naj se iz socialnega zavarovanja uživalcem invalidnine, ki se upokojijo, invalidnina šteje v pokojninsko osnovo. Invalidi so večinoma zaposleni pri lažjem delu z nižjo plačo, razliko do prejšnje plače pa jim krije invalidnina. Zaradi svoje invalidnosti niso oškodovani vse dotlej, dokler so zaposleni. Ob upokojitvi pa se pokaže, da njihov zaslužek po tarifnem pravilniku ne presega pokojninske osnove za več ko 20%, zaradi česar jih ni mogoče razvrstiti za en pokojninski razred više. Tudi to ni prav. Če smo zaposlenemu zavarovancu-invalidu izplačevali invalidnino z namenom, da mu krijemo izgubo pri plači, je treba to invalidnino imeti za sestavni del plače in jo šteti v pokojninsko osnovo.

Rudarjem, ki so zaradi posledic nesreče pri delu invalidsko upokojeni, bi bilo treba priznati zaključni pokojninski razred njihove kvalifikacije ne glede na delovno dobo. Isto naj bi veljalo tudi za priznanje družinskih pokojnin po smrtno ponesrečenih zavarovancih. Če pa tega ne bi bilo mogoče tako urediti, pa naj bi se takšnim invalidom štela petletna obdobja za uvrstitev v neposredno višji pokojninski razred od dneva nesreče pri delu in ne šele od dneva, ko je začela veljati uredba o prevedbi in določanju pokojnin in invalidnin. Zdaj je namreč položaj takšen, da so uživalci invalidske pokojnine zaradi nesreče pri delu, razen odstotka pokojnine, na slabšem kot bolezenski invalidi ker imajo večinoma krajšo delovno dobo, kar seveda vpliva na razvrstitev v pokojninske razrede.

(ab)

Odprto pismo

Delavski svet trgovskega podjetja »Izbira« Zagorje ob Savi smatra za svojo dolžnost, da z odprtim pismom seznani potrošnike Zagorja in Svet za gospodarstvo pri Okrajnem ljudskem odboru Trbovlje o sledečem:

1.) Trgovsko podjetje »Izbira« Zagorje ob Savi je s svojo vlogo v letu 1953 zaprosilo stanovanjsko komisijo pri Rudniku rjavega premoga v Zagorju, da preseli iz bivših poslovnih prostorov »Ernejc« na Gasilski cesti št. 10 stanujočo stranko v svoje stanovanjske prostore, katere gospodar je rudar v rudniku Zagorje. Utemljili so svojo vlogo s tem, da bi z izselitvijo te stranke razširili obstoječe poslovne prostore dosedanje trgovske poslovalnice, ki v sedanjem stanju ne ustreza osnovnim higienskim predpisom, na drugi stran pa bi na ta način stanovalec dobil primerno stanovanje. Z dopisom z dne 20. X. 1953 je rudnik Zagorje sporočil našemu podjetju sledeče:

»Glede na Vašo vlogo Vam sporočamo, da bo stanovanjska komisija dodelila stanovanje tovarišu Lukaču, ko bo zgotovljena nova stavba na Polju, dokler pa ta stavba ni skončana, mu stanovanja ne moremo dodeliti.«

Stavbo so končali, stanovalci so se vselili v mesecu februarju leta 1954, naši vlogi pa kljub pismeni zagotovitvi ni bilo ugodeno.

2.) Dne 22. marca 1954 je delavski svet »Izbire« v Zagorju ponovno pismeno zaprosil z vednostjo Ljudskega odbora mestne občine Zagorje rudnik, da čimprej izpolni dne 20. oktobra 1953 dano obljubo. Kljub osebnim intervencijam na pristojnem mestu pa nismo dobili ne rešitve ne odgovora, vsa prizadevanja so ostala zaman in nerešena v korist in razvoj našega podjetja.

3.) Na kraj spora so prispeli organi sanitarne inšpekcije Okrajnega ljudskega odbora Trbovlje in s svojo odločbo številka 35/12-54 z dne 16. IV. 1954 odločili skrajni rok ureditve 15. junij 1954.

4.) Naša ponovna pismena zahteva z obrazložitvijo dane odločbe z dne 20. IV. 1954 na rudnik Zagorje spet ni rodila uspeha: odgovor, ki ga je prejelo naše podjetje, se glasi med drugim:

»Pri Upravi rudnika je polno razumevanje za rešitev tega problema, da se preseli pri Ernejcu stanujoča stranka Lukač, vendar mislimo, da bi bilo mnogo uspešneje, da stvar rešujete pri Stanovanjski komisiji mestne občine, ki stanovanja tudi dodeljuje. Mi smo osebno prav tako zainteresirani, da se ta problem reši, ker smo prepričani, da Vam bo z rešitvijo tega vprašanja mogoče potrošnike dobro zadovoljiti. V nadi, da boste zadevo s stanovanjsko komisijo uredili, beležimo . . .«

Soodgovornikov odgovor lepe vsebine na odločbo Higienske postaje v Trbovljah je prevrnil vso odgovornost na stanovanjsko komisijo pri Ljudskem odboru mestne občine Zagorje, naše podjetje in potrošniki v tem delu Zagorja pa v nadi čakamo na rešitelja problema. Pod kakšnimi pogoji je prišlo do tega, nam še danes ni jasno, čeprav je vse doslej dodeljevala rudniška stanovanjska komisija svoj stanovanjski fond, mestna stanovanjska komisija pa svojega; v tem je obstajala vseskozi stroga ločitev, tretje komisije nam ni moči najti, da bi ta tako pereč problem ugodno rešila.

Vsa prizadevanja našega podjetja niso uspela, med tem časom je bila na Polju zgotovljena že druga stavba, v katero so se stanovalci vselili v začetku meseca marca 1955, poleg tega je bilo med tem časom preseljeno iz stanovanja v drugo stanovanje že precej stanovalcev, toda naš problem kljub pismenim in osebnim zagotovilom ni in ni rešen. Potrošniki so o tem že zavzeli svoje stališče, namreč da trgovina mora obstajati, ker je potrebna, kar je tudi res; zahtevali so, da se lokal preuredi, kot je naša skromna želja. Toda tudi to je bilo zaman. Kje naj iščemo vzrok tega zavlačevanja? Ali obstaja sploh sem sel za preureditev slabšega na boljše, ali pa naj slabo še bolj pokvarimo? Za nekaj se je treba odločiti, podjetje zahteva svoje, ker si prizadeva, da napravi v tem delu Zagorja, ko narašča novo naselje, potrošnikom sodobno urejen trgovski lokal. Če to ni potrebno, naj se odloči o tem, da se podjetje preusmeri na drugo področje, ali pa kratko malo trgovino odpravi, če za njen razvoj ni nobenega razumevanja. Dejstvo je, da je trgovina v povojnih letih napravila precej za preskrbovanje delovnih ljudi, zato odločno zahtevamo, da se naši zahtevi po preureditvi ugodi, saj s tem ne bomo koristili samo potrošniku, temveč tudi okraju in njegovemu videzu.

Prosimo potrošnike in pristojne organe, da našo zahtevo podprejo, da uresničimo program našega podjetja.

Delavski svet
Trgovskega podjetja »Izbira«
Zagorje ob Savi

Podkumčani in komuna

O pomenu komun, njihovem značaju na tem mestu ne bi pisali. V dnevnem časopisju je bilo o tem že mnogo napisanega, raje bi povedal malo več o zadnjem občnem zboru volivcev volilnih enot Podkum in Borovak. Iz poročila je bilo razvidno, da sta se volilni enoti Osredek in Padež odločili za komuno Zagorje, volilni enoti Podkum in Borovak pa za komuno Radeče. Na svoji razširseji so odborniki občine Podkum sklenili, da se skliče ponovni zbor volivcev volilnih enot Podkum in Borovak. Zbor se je res vršil v nedeljo v prostorih osnovne šole, kjer se je zbrala slaba polovica volivcev. V diskusiji je prišla do izraza ljudska nejevolja do delitev občine. Volivci so bili mnenja, naj se občina ne deli, ali gredo vsi v komuno Zagorje ali vsi v komuno Radeče. Poizkusili so z glasovanjem. Zaradi nerazsnosti volivcev, saj so nekateri dvigali po dve roki, glasovali so za svojo stran tudi nepoklicani gostje iz sosednjih volilnih enot, je glasovanje potekalo moteno in ni bilo mogoče ugotoviti točnost glasov. In sklep: zaman smo se sešli. Vse ostane pri starem. Volilni enoti Podkum in Borovak se priključita komuni Radeče.

Zdi se mi, da vsakdo, ki je prišel z resnim namenom na sestanek, si takega zbora ne želi več. Saj to ni bil zbor volivcev, ampak semenj, kjer sta dva mešetarja mešetarila z ljudmi. Poudarjala se je ljudska volja, odločala pa sta sama. Enemu je bilo bliže v Radeče, drugemu zopet v Zagorje. Ostalo je pri starem, ljudem pa vzeta priložnost samoodločanja.

In na koncu naj napišem še mnenje, ki ga opažam pri večini vaščanov. Naj ostane, kakor je bilo odločeno! Ker nemogoče je, da gre cela občina v eno komuno, pa bodisi v katero koli. Razlog je čisto razumljiv. To nam narekujejo zemljepisni pogoji. Ne bo pa občina razdeljena z mejo in tudi ne bo potrebno nobenega dovoljenja, če boš hotel iz komune v komuno. Toliko v vednost vsem tistim nezadovoljnežem in špekulantom, ki si izmišljajo vse mogoče, samo da bi ljudi odvrnili od resnega presojanja.

-ek.

VSAK NE VE...

So stvari, ki jih uporabljamo vsak dan in vsako uro, a le malokdo ve, kako so pravzaprav nastale. Drugim ne vedo izvora niti strokovnjaki.

Kdo ve, n. pr., da je vilice prva uporabljala l. 1050 neka bizantinska princesa in jih prinesla v Benetke? In kdo ve, da so se ljudje dolgo borili proti tej novotariji, češ da pomeni grešno pomehkuženje. Takšnih primerov je precej.

Zobotrebec so začeli uporabljati v 17. stoletju in takrat je veljalo za nekaj posebno odličnega, če so ga pogosto uporabljali.

Slamnik izvira iz 10. stoletja, rabili so ga Sasi, ki jim je veljal celo za plemenski grb. Pozdrav s snemanjem klobuka so uvedli okrog 1650. leta na francoskem dvoru.

Ženske hlače so nosile prve v 16. stoletju italijanske kurtizane. Za splošno uporabo pa ima zasluge francoski dvor, kakor tudi za razširjenje žepnega robca, ki ga je prva uporabljala baje kraljica Marija Antonietta.

Daniel Defoe, avtor nesmrtnega »Robinzona«, je uvedel prve hranilnice: zavarovalnice proti ognju in toči.

Zrcala so ljudje uporabljali v vseh časih, a do novejšega časa le kovinska. Steklena zrcala so postala mogoča šele ko so iznašli način vlivanja steklenih plošč, ki se je posrečilo 1688. leta Francozu Louisu Lucasu de Nehouju. Dotlej so steklene plošče vpihovali. Cinov amalgam, ki ga rabimo za zrcala, pa so poznali že prej.

Benjamin Franklin ni samo eden od izumiteljev strelovoda (1750), temveč tudi znanega anglosaškega izreka »Time is money«. Tudi izreke je pač treba izumiti.

Dvojno knjigovodstvo je izumil leta 1494 italijanski menih Fra Luca Paciolo de Borgo.

Galilej, veliki astronom, je leta 1597 izumil prvi toplomer in pol stoletja pozneje uporabo nihala kot regulatorja za ure.

Oljnate slike v današnji obliki so komaj 500 let stare. Izumil je ta način slikanja okrog 1400. leta holandski slikar Jan van Eyck.

Tradicionalni smuk z Mrzlice v Hrastnik

Alpinistični odsek pri PD Hrastnik je v nedeljo priredil tradicionalni smuk z Mrzlice v Hrastnik. Proga je bila dolga 12 km in zelo dobro izpeljana, iz Mrzlice na Križko planino, Katarino, Ojstro, Plesko in mimo Prapretnega v Hrastniku. Na prvi polovici proge do Katarine je bil sneg zelo dober, je pa pozneje postal zmrznjen in trd. Na to tekmo so bili povabljeni tudi člani alpinističnih odsekov iz Zagorja, Trbovlja in iz Celja, žal pa se tekme niso udeležili v takem številu, kakor smo pričakovali.

Priporočamo, da bi se na drugem tradicionalnem smuku prav vsi alpinisti srečali.

Rezultati: 1. Miran Biderman A. O. Hrastnik s časom 0.56 min., 2. Ignac Jeršin A. O. Hrastnik s časom 61 min, 3. Janez Čanček A. O. Hrastnik s časom 67 min.

Prvi trije so prejeli od društva diplome in nagrade.

Ne pozabite: vsak naročnik „Zasavskega vestnika" je zavarovan

Za boljše življenje – več znanja o prehrani!

(Zapiski z gospodinjskega tečaja za delavke in uslužbenke v Gospodinjski šoli v Trbovljah; glej »Zas. vestnik« št. 8 in 10)

(Nadaljevanje)

Krhki flancati. — 1. 20 dkg moke, 2 celi jajci, 1 žlico olja; iz tega zamesimo bolj mehko testo, ki ga dobro vgnetemo in pustimo četrt ure počivati. Nato ga razvaljamo za nožev rob debeline, narežemo s koleščkom na 10 cm velike kvadrate, po sredini dvakrat prerežemo in svetlorumeno ocvremo v masti. Še tople potresemo s sladkorjem. — 2. 20 dkg moke, 1 malo žlico sladkorja, 3 rumenjake, 3 žlice smetane ali mleka, 2 žlici ruma. Iz tega napravimo bolj mehko testo in pustimo, da počiva četrt ure. Potem testo razvaljamo in postopamo kot pod št. 1. — 3. 20 dkg moke, 2 rumenjaka, 4 žlice smetane, 3 žlice ruma, 8 dkg zmletega sladkorja, ščep soli, 4 dkg raztopljene margarine. Iz tega napravimo mehko testo, ki ga pustimo počivati četrt ure. Nato postopaj kot pod št. 1 in 2!

»Domači prijatelj«. — Mešamo 2 celi jajci in 16 dkg sladkorja, da naraste. Nato primešamo 25 dkg moke in pest debelo narezanih orehov. Če so jajca debela in je testo bolj mehko, lahko pridamo po potrebi še malo moke. Pečemo v precej vroči pečici 10 do 15 minut. Še vroče razrežemo na pol do 1 cm široke rezine (če režemo mrzlo, se nam zdrobi).

Vodni žličniki. — Pol kg bele moke (lahko vzamemo tudi krušno!), 6 dcl vrele slane vode, malo žličko soli. Z vrelo vodo poparimo moko in dobro premešamo s kuhalnico. Nato zakuhamo z žlico v vrelo slano vodo cmoke, kjer naj vro 5 minut. Zatem jih vzamemo ven, polijemo z mrzlo vodo in stresemo v posodo, kjer smo na masti prepražile pest drobtin. Cmoke pogrejemo in serviramo. — Če serviramo cmoke zraven pljučk v omaki, golaža ali kakšne druge mesne omake, ni treba, da bi primešali v cmoke še mast in jajca. Ako pa damo cmoke na mizo kot samostojno jed poleg solate, tedaj primešamo še 2 celi jajci in 1 žlico masti.

Zelenjavna juha z rižem. — Zanjo potrebujemo 1 srednje velik koren, 2 pora, 1 korenino peteršilja, pol gomolja zelene, 1 krompir, pol žlice paradižnikove mezge, 1 žlico masti, pol drobno zrezane čebule, 2 žlici moke, 8 dkg riža.

Priprava: na masti prepražimo čebulo, pridamo zrezano zelenjavo in vse skupaj pražimo, da se zmehča. Med praženjem imamo posodo pokrito ter pazimo, da preveč ne mešamo. Nato potresemo z moko, pridamo paradižnik in zalijemo z vodo — če pa imamo na razpolago, tedaj s kostno ali zelenjavno juho. Pustimo, da prevre, po okusu osolimo in pridamo izbran in izbrisan riž. Pazimo, da se riž ne razkuha.

Jetrna juha. — Potrebno: 30 dkg jeter, 5 dkg masti ali margarine, pol drobno zrezane čebule, 2 dkg moke, 10 dkg kruha, 3 l kostne ali zelenjavne juhe ali vode. — **Izpeljava:** jetrca tanko zrežemo, na masti prepražimo čebulo ter na njej hitro prepražimo jetrca. Nato jih potresemo ter vse skupaj stolčemo v kovniku (možnarju) ali zmeljemo na mesnem strojčku. Na masti, kjer smo prepražili jetrca, prepražimo še 10 dkg narezanega kruha ter tudi kruh stolčemo ali na strojček zmeljemo. Pridamo v juho, odišavimo z majaronom in poprom ter zakuhamo 8 dkg riža.

Mlinci. — Zanje potrebujemo pol kg bele moke, pol male žlice soli, 2 jajci, 1 dcl vode. Iz tega napravimo bolj mehko testo kot za rezance. Ko ga dobro ugnetemo, ga pustimo, da nekaj časa počiva. Nato ga razvaljamo in razvlečemo ter s koleščkom za testo razrežemo na male krpe, ki jih sušimo na štedilnikovi plošči. Ko so dobro posušene, jih zložimo v skledo in poparimo z vrelo slano vodo ter pustimo nekaj časa (pet minut), potem pa odcedimo in zabelimo s praženimi drobtinami.

Goveji golaž. — 10 dkg masti, pol kg čebule, pol kg govedine, 1 malo žlico paprike, 2 žlici moke, česen, kumina, sol, pol žlice paradižnikove mezge. — Na masti prepražimo čebulo in preden zarumeni, pridamo papriko in na srednje velike kose narezano meso ter pokrito dušimo toliko časa, da se zmehča. Ako je meso trdo, prilijemo nekaj žlic vode ali kostne juhe, da se zmehča. Ko je meso mehko, potresemo z moko, pridamo česen in kumino ter paradižnikovo mezgo in zalijemo. — Po okusu osolimo in po potrebi okisamo.

Krompirjeva solata z majonezo. — 1 kg krompirja, sol, 2 dcl kisa, majoneza iz 3 rumenjakov, 1,5 dcl olja, poper, 1 čebula. — Krompir skuhamo, olupimo in ohlajenega narežemo na kocke z robom pol cm. Pridamo drobno seseklјano čebulo, sol, 1 dcl vode, 1 dcl kisa. Nato polijemo z razredčeno majonezo. — Majonezo napravimo takole: v malem lončku ali skodelici mešamo 3 rumenjake ter počasi prilivamo po kapljicah 1,5 dcl olja. Ko je trdo, prilijemo 1 dcl kisa, malo popra in soli. To majonezo vlijemo čez krompirjevo solato. Lahko jo pa uporabimo tudi za francosko solato.

Navadni keksi. — 40 dkg moke, 10 dkg margarine, 15 dkg sladkorja, 1 pecilni prašek, 1 celo jajce, pol dcl mleka, limonina lupina. — Margarino vmešamo, pridamo zmlet sladkor, 1 celo jajce in pol dcl mleka. Med moko presejemo pecilni prašek ter zmešamo vse skupaj. Na deski pognetemo hitro v testo, ki mora biti bolj gosto, in ga pustimo počivati četrt ure. Nato ga razvaljamo ali izdelamo na mesnem stroju razne oblike. — Keksе pečemo v srednje vroči pečici 20—30 minut.

Jetrni puding. — 9 dkg margarine, 4 rumenjake, 20 dkg jeter, 15 dkg kruha, sol, poper, sneg iz 4 beljakov. — **Izpeljava:** jetrca nastrgamo in pretlačimo skozi sito ter pridamo v mleku namočen in pretlačen kruh, posebej pa vmešamo margarino in rumenjake, nato zmešamo vse skupaj. Po okusu osolimo, popramo in pridamo sneg iz 4 beljakov. Pločevinaste skodelice pomažemo z mastjo in potresemo z drobtinicami, napolnimo zmes do polovice in kuhamo v sopari 1 uro. (Iz navedene mase dobimo 7 porcij.) — Ta puding lahko damo za predjed. Poleg damo nekaj narezanih kislih kumaric. Če imamo puding za glavno jed, damo zraven mešano solato.

Ocvrti krapi iz kuhanega testa. — 1/8 l vode, 3 dkg masti, 13 dkg moke, sol, 2 dkg sladkorja, 4 jajca, 1 žlica mleka ter sladkor za potresanje. — V posodo pripravimo mrzlo vodo, mast, sol in sladkor ter na štedilniku hitro zavremo, nato pa stresemo vanjo presejano moko. To urno mešamo, da se skuha, nato odstavimo in mešamo za ohladi. V mlačno testo zamešamo cela jajca in pazimo, da zamešamo počasi eno za drugim in ne vse naenkrat. Nato pustimo, da počiva pol ure, potem pa z žlico oblikujemo male krape, ki jih ocvremo na vroči masti. Pri vrenju jih najprvo pokrijemo, ko jih damo v mast, da lepo narastejo. Ko jih obrnemo, jih ne pokrivamo več. Še tople potresemo s sladkorjem.

Ocvrta telečja glava. — Telečjo glavo skuhamo z juhino zelenjavo, da se loči od kosti. Nato kosti odstranimo in meso zložimo na deski tako, da ima lepo obliko. Pokrijemo z drugo desko in dobro obtežimo. Postavimo na hladno in ko se shladi in strdi, razrežemo na 1 cm široke kose ter povaljamo v moki in raztepenem jajcu, nato pa hitro ocvremo na vroči masti. Skuhaš in obtežiš lahko že 1 dan poprej.

Jabolčni zavitek. — 25 dkg moke, sol, 1 žlico olja, 1,5 dcl mlačne vode. — Nadev: 15 dkg margarine, 5 dkg drobtin, 1 kg jabolk, 10 dkg sladkorja, cimet. — **Izpeljava:** iz moke, soli, olja in mlačne vode napravimo mehko vlečeno testo, ki ga dobro ugnetemo in pustimo na deski, da počiva pol ure. Ko ga damo počivat, ga pomažemo z oljem in pokrijemo s pogreto skledo. Nato damo testo na pomokan prt, malo razvaljamo, pomažemo z oljem in tanko razvlečemo. Rob odrežemo. V naslednjem potresemo s praženimi drobtinicami, naribanimi jabolki (samo do polovice testa) in sladkorjem, ki je pomešan s cimetom. Testo zvijemo, položimo na pomazan pekač, pomažemo z raztepenim jajcem ali mastjo in svetlorumeno zapečemo.

A. B.

V borbi proti širjenju tuberkuloze

V okraju Trbovlje pride na 200 prebivalcev en tuberkulozni bolnik

Med vprašanja, ki so zadeva celotne družbe in ne samo posameznikov, moramo šteti tudi akcijo za pobijanje zavratne bolezni tuberkuloze. Zadnji podatki socialnega zavarovanja v Trbovljah nam pokažejo porazne številke, kajti na vsakih 200 prebivalcev v okraju Trbovlje pride po en tuberkulozni bolnik. Tega vprašanja ne more reševati samo zdravstvena služba, ampak je dolžnost družbe, da pomaga v borbi proti širjenju tuberkuloze. Eden glavnih vzrokov je podhranjenost kar je tudi posledica zadnje vojne. Okrajni izvršni odbor socialnega zavarovanja je odločil, da bo poslal na klimatsko zdravljenje vse socialno zavarovane osebe, ki jih bo za tako zdravljenje predlagal protituberkulozni dispanzer.

Protituberkulozni dispanzer je izdelal tudi analizo o tuberkuloznih obolenjih v okraju Trbovlje ter bo to vprašanje podrobno obravnavano na eni izmed sej OLO Trbovlje.

Rojstva, poroke in smrti

V mesecu februarju se je rodilo v našem okraju 74 otrok, umrlo pa je v okraju Trbovlje pretekli mesec 33 ljudi. Poročili so se minuli mesec sledeči pari:

V občini Dol pri Hrastniku: Jernej Kišek, delavec, in gospodinja Julijana Meterc; kmet Ivan Holešek in delavka Ana Škorjanec; delavec Alojz Flangež in delavka Ljudmila Flisek. — **V občini Dole pri Litiji:** poljedelec Albert Medved in delavka Marija Zavšek. — **V občini Hrastnik:** jamski vozač Franc Vizlar in delavka Jožefa Mlakar, jamski vozač Stane Slapšak in gospodinja Margareta Koritnik; jamski vozač Ferdo Gumzej in gospodinja Angela Avguštin; delavec Adolf Percelj in nekval. delavka Hermina Abram; administrator Alojz Drnovšek in kmetovalka Suzana Podmenik; jamski vozač Alojz Matjašič in delavka Terezija Brečko. — **V občini Mlinše:** delavec Jože Verbaj in gospod. pomočnica Stanislava Šuštar; delavec Ciril Rebolj in kmetovalka Jožefa Trdin. — **V občini Podkum:** kopač v jami Stanislav Grom in delavka Marija Savšek; delavec Jožef Pečnik in poljedelka Julijana Kavšek; ključavničar Marjan Kovačič in servirka Angela Dolanec; delavec Dominik Čop in poljedelka Ana Dolinšek. — **V občini Polšnik:** delavec v kamnolomu Ciril Juvančič in poljedelka Hedvika Odlazek. — **V občini Radeče:** kurjač Franc Strniša in gospod. pomočnica Marija Medvešek; skladiščni delavec Maks Sotlar in gospod. pomočnica Ana Medvešek; poljedelec Anton Vodišek in gospod. pomočnica Justina Centrih; poljski delavec Milan Nušič in gospod. pomočnica Ana Povše; delavec Alojz Mesec in delavka Ana Štojs; papirničar Miroslav Krajnc in tovarniška delavka Ladislava Novak; podoficir JLA Leopold Mrežar in šivilja Jožica Debelak; upokojenec Anton Hirš in gospod. pomočnica Marija Klenovšek. — **V občini Trbovlje:** instalater Božidar Gačnik in trg. pomočnica Ivanka Zupančič; kovač Dominik Brihar in gospodinjska pomočnica Terezija Cestnik; ključavničar Franc Kastelic in slaščičarka Vida Šmid; osebni upokojenec Janez Rupnik in gospodinja Štefanija Berlinger, roj. Sotlar; delavec Anton Jančič in gospod. pomočnica Amalija Potočnik; ključavničar Valentin Jagodič in trgovska pomočnica Irena-Nada Podgoršek; delavec Alojz-Slavko Lesar in delavka Marija Miklavčič; delavec Albin Cerovšek in gospod. pomočnica Marija Petek; uslužbenec Radoslav Kovačič in uslužbenka Slavica Kramar; kovač Ignacij Martinčič in gospodinja Marija Podbregar, roj. Kajtna; trgovski pomočnik Ernest Rezar in trgovska pomočnica Jožica Dobršek; delavec Drago Zaletel in delavka Zofija Klančišar. — **V občini Trojane:** strojnik Danijel Brezovački in gospodinja Marija Cukjati — **V občini Zagorje:** kmetovalec Stanko Arh in kmetovalka Slavka Slapar; kmetovalec Ivan Jazbinšek in kmetovalka Gizela Knez; delavec Jože Perko in gospod. pomočnica Matilda Golčnik; delavec Anton Mladenič in delavka Olga Rečnik; gradbeni zidar Konrad Dvoršič in zid. delavka Elizabeta Vukmanič; delavec Jože Lunder in predica Marija Šeško; delavec Ivan Mars in kmetovalka Marija Zidmajer; trgovski pomočnik Jože Celestina in trg. pomočnica Cecilija Obreza.

UMRLI SO:

V Čemšeniku: Peter Lavrin (68 let). — **V Dolah pri Litiji:** Ana Krošelj, roj. Samec (67 l.). — **V Hrastniku:** Jožefa Simončič, roj. Papež (64 l.); Anton Ojstršek (85 l.); Zdravko Perc (2 meseca). — **V Loki pri Zidanem mostu:** Marija Lendaro (52 l.). — **V Polšniku:** Anton Kopač (67 l.). — **V Radečah:** Marija Glavan (70 l.); Franc Ašič (18 l.); Marija Ključevšek, roj. Kovač (77 l.). — **V Trbovljah:** Irena Jeretina (1 dan); Marta Hauptman, roj. Stevinšek (46 l.); Martin Kranjc (72 l.); Mihael Zupan (83 l.); Ignac Ravnikar (52 l.); Zofija Primc (1 dan); Ernest Brinar (62 l.); Mihael Slapšak (56 l.); Elizabeta Strauc (70 l.); Frančiška Resnik, roj. Spehar (60 l.); Valentin Cestnik (79 l.); Janez Osolnik (81 l.); Angela Ule, roj. Novak (68 l.); Marija Klemen, roj. Piskar (76 l.); Ivan Ovnik (4 mesece; Draga Babič (4 l.); Frančiška Jekoš, roj. Kovač (72 l.). — **V Trojanah:** Cvetka Strašhar (9 mesecev). — **V Zagorju:** Frančiška Smrekar, roj. Šušter (76 l.); Marija Grabnar, roj. Kovač (85 l.); Anton Bevc (77 l.); Bogdana Sopotnik (5 l.); Antonija Guna, roj. Strniišek (84 l.).

Še o cvetju!

Razpravljali so že o tem in ponavljati po treba še in še. Narava je lepa povsod, le za njeno preureditev je treba zanimanja, čuta za lepoto in pridnih rok.

Zima gre h kraju — vsaj po pratiki že diši po pomladi. Zdaj je prav zadnji čas še, da premislimo, kako bomo preuredili naše trate, vrtne gredice in katere vrste rož bo treba tu in tam posaditi. Vsak lastnik hiše ma nekoliko vrta in so taki vrtovi po legi in velikosti različni. Prav zaradi tega se dá lepo napraviti marsikaj: kar ni v enem vrtu, je v drugem in tretjem, tako da vsak vrt zase nudi po svoje kaj lepega. Ne samo vrtnice, nageljni in katere druge — prav vse rože so lepe! Najneznatnejše rožice napravijo učinek, če so pravilno porazdeljene. Kdor si od vrtnarja ne more privoščiti cvetnih sadik, naj čimprej preskrbi potrebna semena in jih vseje doma v zabojčkih. Morda se komu posreči vzgojiti kakšno lepo rožo — zato se potrudite, da bo čimveč cvetja za našo letošnjo razstavo v Trbovljah! Želeti bi bilo tudi razstave za splošno povrtnino (zelenjavo). S tem bi dvignili kulturo tudi za to prepotrebno gospodarsko vejo.

Tam, kjer so še kakšne nelične ograje — betonske so prearage — jih lahko nadomestimo z živo mejo, ki si jo lahko vsak sam napravi. Taka ograja je tudi lepa in najcenejša, samo v vsemirje ji ni dovoljeno — treba jo je obrezovati! Da, samo malo dobre volje je treba pa bo šlo brez posebnih stroškov.

Tu in tam je še na večjih dvoriščih kakšne nepotrebne šare brez koristi, za kar je treba samo malo zavihati rokave — in očiščeno bo. Vsak kokošerejec pa naj gleda, da ne bo spuščal kokoši v tuje vrtove in da te ne bodo delale nesnage z razmetavanjem smetišč. Ni še dovolj, če imaš v stanovanju drage preproge in lepe zavese na oknih, da si torej dober gospodar — ne, pokaži red in snago tudi zunaj hiše!

Prostor, ki smo ga določili za cvetje, ni samo okras za dom, je tudi okras tistega kraja in okraja. Naj si Franca, pa Marjanca namesto šopkov za god zadovoljijo s kakšnim drugim darilcem, rožam na vrtu pa pustimo mirno cvetenje! Pravi ljubitelji cvetic ne trgajo rož! Že stara naša narodna pesmica prepoveduje: Rožic ne bom trgala... svobodno naj cveto!

No, če pa že potrebujemo tudi šopke, potem v ta namen določimo drug prostor, da imamo tam rože za rezanje.

Naš kraj glede olepšave kar lepo napreduje. Vendar je hiša brez cvetja kakor žganci brez ocvrkov. Zato rože ob vseh naših ulicah, ne samo ob glavni! Tudi ob vseh stranskih! Rože na okna in balkone — kakor so nas spodbujali že naši prednики, ljubitelji cvetic! Kako prijetno je potovati in hoditi mimo domačij, kjer naravo lepo negujejo; kjer je cvetje doma, človeku zaraja srce! Kako puščobno pa je tam, kjer ni cvetja — občutek imaš, kakor da je pri hiši vse zamrlo!

Spoštujmo in negujmo torej naravo, poskrbimo za cvetje, preobrazimo naše prostorčke tudi zunaj hiše, da bo kakor v paradižu. Kdor nima drugega kot malo stanovanje, naj mu vsaj lonček cvetja ne bo v napoto. Tako Če bomo marljivi in skrbni, bo naš kraj s tem pridobil za desetletnico vse drugo lice.

Rože v vse domove, na okna in balkone! Naj ne bo odslej nobenega doma več brez cvetja.

M. P.

Donesek k zgodovini NOV v Zasavju:

Ko so v Litiji zbirali partizansko posojilo

V poletju leta 1944 je bila Ljudska oblast v našem Zasavju že precej organizirana. Na Mamolju se je zadrževal Dolenjski odred, tam je imel svoj sedež tudi okrajni sekretar OF, ki je bil tov. Frenk — France Mejškrc. Zaradi konspiracije je premikal svoje mesto tudi v druge vasi, tako v Zelenec in celo na Gradišče nad Litijo, od koder se prav dobro vidi v Litijo.

Okrajni sekretar Frenk je bil sproti obveščen o vseh premikih in naklepih nemških okupacijskih čet in hitlerjevske oblasti. Te podatke so mu stalno prinašali kurirji iz doline, takrat je bila mreža Osvobodilne fronte že močno razpredena in je imela pogled prav povsod.

Frenkov kurir je bil tov. France Kremžar, mali posestnik na Gradišču, sedaj je upokojen rudar in bolan, ker je delal v sitarjevškem rudniku. Kremžar je vsak drugi dan prinašal navodila zaupnikom OF v Litiji; največkrat se je oglasil pri Kovaču tov. Gojku Vidoviču ali pri zidarskem mojstru tov. Francu Gorenjcu, ki sta stanovala izven mestnega središča na Grbinu.

Nekega dne je prinesel kurir Kremžar zapečateno pismo z naročilom, naj bi Gojko Vidovič in France Gorenjc obiskala posamezne ljudi v Litiji, ki so bili zapisani na posebnem seznamu, in jih povabila, da vplačajo v sklad za partizansko posojilo. Vsakdo, ki bi vplačal določeni znesek, bi prejel ob izročitvi denarja posebno zadolžnico, ki je bila izdelana v partizanski tiskarni.

Celotni znesek je bil določen na 15.000 nemških mark, kar je bilo za tiste čase in za kupno moč nemške marke precej, saj si plačal za celotno mesečno »fasungo« za veččlansko družino (za margarino, sladkor, moko in ostale potrebščine le 17 mark). Vidovič in Gorenjc sta takoj po prejemu — ob belem dnevu — obiskala vse osebe na seznamu. Nekaterim so bili določeni zneski po 500 RM, drugim po tisoč itd., vsakemu po njegovih premoženjskih razmerah, ki so jih ocenili na okrajnem sekretariatu v kosti. Največ je bilo predpisano takratnemu litijskemu zdravniku dr. Poldetu Ukmarju.

Gojko Vidovič mi je pripovedoval: »Oglasila sva se v ordinaciji pri dr. Ukmarju. Ko je prebral obvestilo, je takoj dejal: ‚V redu! Prosim stopita v kuhinjo, kjer vama bodo izplačali 2000 nemških mark.‘ Takoj sva jih dobila pri njegovi ženi tovarišici Zofki.

Kasneje sva srečala sredi mostu dr. Ukmarja. Midva sva se vračala z obiskov v Gradcu. Vsepovsod nisva dobila prispevka, kakor sva ga želela. Dr. Ukmar naju je na mostu vprašal:

‚Sta zbrala celoten znesek?‘

‚Ne!‘ sva mu odgovorila.

Tedaj je zavedni dr. Polde Ukmar segel v žep in mi stisnil ob slovesu v roko še en bankovec za tisoč mark...

Vesela sva odhitela domov in tako zbrala nekaj nad 11 tisoč nemških mark, ki jih je še istega dne odnesel kurir France Kremžar na Gradišče in oddal okrajnemu sekretarju Frenku za potrebe partizanske vojske in Osvobodilne fronte.«

Dolenjski odred pa čuva še danes zapiske o prispevkih v sklad partizanskega posojila in seveda tudi tistih, ki so takrat odklonili.

Jože Župančič

TO IN ONO

Čeprav je že dolgo od tega, kar so našli učinkovito zdravilo proti sladkorni bolezni — znani insulin — znanstveniki doslej še vedno niso ugotovili vzroka te bolezni. Nedavno pa je profesor vseučilišča v Pittsburgu odkril neke vrste ključ za dokončno ugotavljanje vzrokov sladkorne bolezni.

Profesor Arthur Mirsky meni, da je v jetrih neka kemikalija, ki ima lastnost, da uničuje insulin. Ta kemikalija igra izredno pomembno vlogo pri nastajanju sladkorne bolezni. Strokovnjaki so dali kemikaliji ime insulinase. Da v resnici uničuje insulin, je dokazano z radioaktivnimi izotopi.

Na osnovi tega odkritja je dr. Mirsky napravil hipotezo, po kateri nastaja sladkorna bolezen takrat, kadar še neznani proces v telesu stimulira aktivnost insulinase, ki je bila do tega časa v jetrih le v latentnem stanju.

★

Zdravnikova dolžnost je da naravnost prisili operiranega pacienta, da že nekaj ur po operaciji vstane iz postelje.

Ta radikalna sprememba pri postopanju z operiranim pacientom je rezultat izkušenj, ki so jih pridobili v drugi svetovni vojni. Takrat so namreč vojaški kirurgi morali zaradi pomanjkanja postelj v vojaških bolnišnicah prisiliti operirane ranjence, da so čimprej vstali iz postelje, da bi prepustili svoje mesto novim ranjencem. Nihče od teh pacientov ni utrpel nobene škode. Nasprotno, hitreje so ozdravljali. Z drugimi besedami: zato ker so zgodaj vstali iz postelje, jim je bilo to samo v korist.

Ko so natanko proučili ta pojav, so zdravniki ugotovili, da je velik odstotek pacientov, ki so ostali v postelji dalj časa po operaciji, postal žrtev najrazličnejših obolenj. Učenjaki so dognali, da operacija lahko sijajno uspe, vendar se utegne zgoditi, da pacient po njej umre zaradi prekomernega počivanja.

Pred združitvijo sindikalnih vodstev v zasavski skupnosti komun

V dvorani senovške občine so se prejšnji petek zbrali člani predsedstev okrajnih sindikalnih svetov krškega in trboveljskega sveta. Na posvetovanju, ki sta ga vodila predsednika obeh svetov Franc Štrban in Ivan Voje, so razpravljali o skorajšnji združitvi okrajnih sindikalnih vodstev v enotni organ, ki bo poslej vodil sindikalno življenje v zasavski skupnosti komun. V ta namen se bosta 27. t. m. zbrala oba plenuma na skupščino v Radečah ter izvolila enotno vodstvo za področje zasavskih komun. Če ne bo kakih organizacijskih izprememb, bo v zasavski skupnosti komun 83 sindikalnih podružnic, ki bodo štele 18.480 članov.

Josip Brinar:

PIONIRSKI KOTIČEK

(Nadaljevanje)

10. VOLK LAKOTNIK

Četrtega jutra sta spet skupaj korakala tja po poljani; nenadoma volk obstoji ter zakriči nad lisico: »Zvitorepka, kar hitro mi preskrbi kosilo, drugače požrem tebe s kostmi in kožo!« — »Nikar, striček, nikar; saj je ravno tu-le v bližini kmečka hiša in v njej gospodinja, ki peče zdajle okusne gibanice. Eh, to bo kosilce, ki bi ne delalo sramote niti kraljevi mizi!«

Lisica se je bila priplazila k hiši in je skrbno stikala po vseh kotih, vohajoč in oprezajoč, dokler ni končno res izvohala sklede, naložene z lepo dišečimi, še toplimi gibanicami. Brž je izmaknila šest največjih kosov ter jih odnesla volku.

»Evo vam kosila, stric!«

Lakotnik je hlastno pogoltnil dišeče gibanice, ki so pa silnemu snedežu vzbudile le še večjo slast po okusnem jedilu.

»Šment, kjer je bilo šest gibanic, tam jih je gotovo še več!« je vzkliknil ter odčofotal naravnost pod okno, kjer so se hladile gibanice. S svojo silno šapo je potegnil z okna kar vso skledo, da se je razletela na tleh na drobne kosce. Gospodinja v kuhinji je zaslišala neznanski trušč in šklepetanje; prihitela je gledat, kaj se godi zunaj pod oknom. Ko je zagledala volka, je zagnala krik in vik, da je bilo vse hipoma na nogah. Vse, kar leze in gre, je jelo zamahovati po volku: hlapci so ga mlatili z vilami, dekla ga je opletala z metliščem, gospodinja mu je strojila kožo z burklami, a otroci so, lukaje izza vežnih vrat, kričali: »Le ga, le ga!«

Medtem ko je bil gospodar skočil po sekiro, se je pa volku vendarle posrečilo, da jo je upihal v temno noč. »Si me že spet zvodila za nos!« se je budoval doma nad lisico; »kmetje so mi ogulili kožuh, da je groza in strah!«

Zvitorepka pa mu je odgovorila: »Sam si vsega kriv, striček! Zakaj si pa tako požrešen; ti si pa res pravi — lakotnik!«

11. VOLK V PASTI

Ko je sonce zatonilo za gore, je volku vsaj toliko odleglo od žgočih bolečin, da je mogel spet misliti na jed in na svoj prazni želodec. »Kuma,« reče torej Zvitorepki, »kuretine se mi je zahotelo; ne veš li za kakega petelinčka, ker v takih rečeh si ti pač bolj iznajdljiva in tanjega nosu kot jaz.«

Lisica, ki ni bila vajena tako prijaznih ogovorov od osornega strica, pravi sladoustno: »Treba, da se malce s potrpljenjem namažeš, striček Lakotnik; sicer bi naju ljudje utegnili spaziti, ker se še ni storila trda noč, kakor vidiš!«

»No, dobro, pa še potrpiva eno uro!«

Toda minilo je komaj pičle pol ure in volk je jel vnovič vzdihovati: »Kuma, meni je želodec tako ovihnil na desno plat, da moram na vsak način naložiti tudi nekaj v levi konec; brž mi preskrbi nekaj grižljajev!«

»Striček,« odgovori zasmehljivo lisica, »jaz vem sicer za kokošinjak, v katerem čepi prav lepo rejen petelin; toda pot do tja se precej vleče in ti bi mi utegnil med potjo opešati in umreti same lakote!«

»Zastran mene si le nikar ne beli glave, kuma!« odvrne Lakotnik; »ne besediči mi, ampak pobrigaj se rajši za pošteno večerjo, če nočeš, da požrem tebe!«

Zvitorepka je vodila volka daleč tja na drugi konec pustopoljine, kjer je vedela za samostrel, ki ga je bil lovec nastavil nalašč za lisice. Rada bi se bila namreč že iznebila svojega požrešnega gospodarja in se maščevala za vse razžalitve.

Ko sta dospela do vrzeli, v kateri je bila nastavljena past, je lisica dejala: »Le kar tu-le noter, striček Lakotnik; če se hočeš s petelinčkom mastiti, treba se malo potruditi!«

Lakotnik se da prelestiti in stopica v temno odprtino; željčen tava po temi, a naposled vzroji: »Zvitorepka, meni se zdi, da me hočeš spet zbedačiti; kamor pošlatam, otipam le prazne stene, a o kurah ni ne duha ne sluha!«

Lisica se ogorčena obregne nad njim: »Ali misliš, boter moj dragi, da ti bodo kar v usta priletele? Kar je sedelo kur spredaj, te sem že zdavnaj jaz sama podavila; ako te ni strah, skobacaj se nekoliko dalje v stajo, kjer je še nekaj pitanih petelinov!«

Volk je ubogaj in koleštral globlje v samostrel, iztikajoč za perutnino. Zvitorepka se je zadovoljno namuzala ter nagloma sprožila past, da je njeno zapirálo z vso silo treščilo ob vhodu na tla; nato pa jo je brzo posmukala v gozd.

Ko je Lakotnik videl, da je ujet, je začel tuliti in zavijati, da je bilo strah. S tuljenjem pa ni dosegel drugega, kakor da je zbudil kmete, ki so spali v soseščini. Z gnojnimi vilami, s cepci in sklestki oboroženi so planili po njem in ga pošteno naklestili. Ker pa je bilo temno kakor v peči, se je naposled le izmuznil razjarjenim kmetom. Tuleč in javkajoč jo je popihal v svoj gozdni brlog.

(Nadaljevanje sledi)

Nagradna računska uganka za pionirje

Za danes zadajemo našim pionirjem sledečo računsko nalogo: **Koliko je poldruga tretjina od sto?**

Če boste izračunali, koliko bi to bilo, nam prinesite ali pa pošljite odgovor po pošti v naše uredništvo do nedelje, 27. marca, opoldne. Kakor drugič bo tudi tokrat dobil izžrebani rešitelj od nas lepo mladinsko knjigo v spomin.

REŠITEV NAGRADNE UGANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

V prejšnji številki našega lista smo zadali pionirjem sledečo uganko: **Spočetka hodi po štirih, sredi življenja po dveh, v starosti po treh.**

Tudi na to uganko so nam naši pionirji pravilno odgovorili, da je rešitev uganke: **človek**, kajti ta hodi kot majhen otrok po štirih, ko doraste po dveh, ko je star, se pa opira na palico, zato hodi po treh.

Strogi žreb je odločil, da dobi nagrado za rešitev te uganke pionir **Anton Krajnc**, učenec 1. razreda gimnazije v Trbovljah, ki naj pride v uredništvo po razpisano knjižno darilo.

Podkumski pionirji so tekmovali

Spomladanski sneg je razveselil tudi podkumske pionirje. Prav radi vzamejo smuči in hajd v dolino! Kar težko jih je dobiti v razrede, saj smuči tako lepo drče. Pred dnevi so dobili mnogi smuči, ki jih je poslala prosveta iz Trbovelj. Ne zahvaljuje o se zanje z besedami. Ves trud tistim, ki so jim pomagali, je poplačan z veseljem, ki ga uživajo na snegu.

V soboto, 5. marca, so v okviru športnega dne tekmovali v tekih in smuku. Pri teku je bilo na startu kar 30 pionirjev. Zmagal je Vrtačnikov Marko, ki je bil le za 4 sek. boljši od drugega Matije. Steza za smuk je bila preveč ledena, da bi se mogli po njej spustiti vsi. Zopet je zmagal Marko, toda drugi, Ivanček, je bil prepočasen samo za eno sekundo, da bi zmagal. V tekih so tekmovale tudi pionirke. Zmagala je Štefka, druga je bila Jožica, tretja pa pogumna Poldi.

Čeprav je tekmovanje minilo, smučajo veselo naprej. Snega je dovolj, tako jim zimskega veselja ne bo še kmalu zmanjkalo.

-ek.

Pionirska kratkočasnica

V ŠOLI

Učitelj: »Fej, Karel, s kazalcem se vendar ne vrta v nosu!«

Učenec: »S katerim prstom pa potem, tovariš učitelj?«

Razpravna dvorana zasedena do zadnjega kotička

OD KOD IZNENADA TOLIKO PUBLIKE?

Če bi bil sodni reporter ali poročevalec, bi se tale naslov močno prilegel, kajneda? V sodno dvorano, kjer teče pravda zoper mladostnike iz Amsterdama, se je iznenada nagnetlo toliko ljudi, da v zadnjem času podobnega zlepa ne pomnijo v Delavskem domu v Trbovljah. Enkrat, dvakrat, trikrat so pravdo obnovili. Dvorana je še vedno polna. Kakor da v Trbovljah noče zmanjkati hvaležne publike!

Tako smo torej pri problemu, ki mu v zvezi z »Mladostjo pred sodiščem« kaže posvetiti nekaj besed namesto navadnega uvoda.

V letošnji gledališki sezoni »Svobode-Center« je Tiemeyerjeva drama »Mladost pred sodiščem« tretja premiera. Če ostanemo pri vtisih prvih dveh premier (»Ko bi padli oživeli« in »Za pravdo in srce«) in jim prištejemo še porazen obisk publike, bi skorajda mogli reči, da sta bili obe premieri kakor dvoje »mrtvorojenih otrok«. Komaj porojeni dramski stvaritvi sta mirno ugasnili, brez hrupa, skoraj brez publike. Na sicer prizadevne igralce je leglo tisto tesnobno razočaranje, ki ga pozna le tisti, ki je kdaj pa kdaj za svoje prizadevanje doživel — prazno dvorano. Tako je šlo mimo skorajda pol gledališke sezone, ne da bi bilo občutiti v Trbovljah vlogo tiste dramske družine, ki se ji bodo skoraj odprla vrata modernega in tehnično dognanega gledališča v novem Delavskem domu. V tej gledališki praznini in razočaranju seveda ni naključje, če se je pojavilo zaskrbljeno vprašanje: ali ni mar vse gledališko prizadevanje »Svobode-Center« v težki krizi? Le kaj bomo počeli s teatrom v novem Delavskem domu?

Ali »Mladost pred sodiščem« je s svojim presenetljivim uspehom pobrala skrbi v tolikšni meri, da lahko mirno rečemo, da gledališka družina »Svobode-Center« zmore več kot samo povprečno dramsko predstavo. Ti ljudje, ki se jim bodo gotovo pridruževale še mlajše sile in ki potrebujejo dva, tri dobre režiserje, utegnejo v razmeroma kratkem času zrasti v dobro dramsko kvaliteto. Posamezniki, ki so v »Mladosti pred sodiščem« postavili na gledališke deske glavne like, so ob tej priložnosti izkazali tolikšne karakterne igralce, da ni dvoma, da bi ob dobrem vodstvu ne zmogli cele vrste takšnih dramskih del, ob katerih ne bi bilo zadrege za publiko. Ansambel bi torej bil. Odprto pa ostane prej ko slej vprašanje vsaj enega močnega režiserja, takšnega, ki bi bil hkrati motor in mentor, ki bi znal voditi vso dramsko dejavnost, ki bi znal med člani družine vselej poiskati vsakomur ustrezno vlogo, pomagal vloge izdelati itd.

»Mladost pred sodiščem« je torej pokazala, da je bilo prejšnje obupavanje glede ansambla skorajda odveč. Ali v nič manjši meri je hkrati pokazala, da tiči problem pravzaprav v samem dramskem programu. Ta pa je tem bolj občutljiv, kadar gre za to, da si teater pridobi publiko takrat, ko z dramsko dejavnostjo ne želimo dajati samo razvedrila, ampak z njo vplivati na miselni razvoj množice. Če dramski dejavnosti pripisujemo takšno družbeno vlogo, potem je treba zares dvakrat premisliti, kadar se v izbiri odločimo za dramska dela. Prvi dve deli publike nista pritegnili. Zakaj tega ni zmogla drama »Ko bi padli oživeli«, bi bilo treba posebej analizirati. »Za pravdo in srce« pa je s svojo fevdalno sentimentalnostjo proletariatu tako tuja in oddaljena stvar, da bi znabiti le ob zares najodličnejši interpretaciji zaradi igranja samega pridobila komajda peščico publike v revolucionarnem revirju. Ob sestavi programa in izbiri dramskih del je treba tudi pomisliti na duhovno in miselno razpoloženje publike, ki sicer v ljudeh še ni izoblikovano in zavestno dognano, ki pa vendarle obstaja kot »razpoloženje publike«. In prav temu naprednemu razpoloženju je treba s programom in izbiro najti takšna ustrezna dramska dela, ki bodo to razpoloženje razvnemala in ga pomagala oblikovati v jasno družbeno zavest. Za primer: če hočemo Trbovljam pokazati na odru kmečko puntarijo iz XVI. stoletja, ne napravimo tega z Medvedovo žaloigro »Za pravdo in srce«, ampak s Kreftovo »Veliko puntarijo«. Obe sicer obravnavata isto obdobje iz naše preteklosti. Toda tolikšna razlika nad njima! Nobenega doma ni, da bi »Velika puntarija« razgrela razpoloženje trboveljske množice, medtem ko je »Za pravdo in srce« žalostno propadla.

Nizozemska »Mladost pred sodiščem« sicer politično in ideološko Trbovljam nima kaj novega povedati in jih česa naučiti. Vendar pa je ta družbena tragika mlade generacije v zahodnem kapitalističnem svetu tako pretresljiva, da že samo s svojo človečnostjo in pa nravstveno obtožbo pograbi gledalca, ko mu začne odstirati mlade ljudi z uporom v srcih, ki pa ne morejo planiti v akcijo, ker jih družbene razmere dušijo in potiskajo v propad. Tista na pol zastrta etika teh mladih ljudi, ki jih gonijo po sodni dvorani, njihova uporna obtožba družbenih razmer priteguje in pridobiva poslušalce v razpravni dvorani s tolikšno sugestivnostjo, da naposled poslušalec ni več v zadregi, kako bi družbeno razsodil ta »sodni proces«.

Dramska družina »Svobode-Center« je »Mladost pred sodiščem« postavila na oder realistično, bolj ali manj podobno, kot jo postavljajo vsepovsod po Sloveniji, koder zdaj roma, za kar je dalo pobudo Celjsko gledališče. Scena na odru in povezanost z občinstvom, ki sedi v avditoriju, je zadovoljiva. Moti znabiti nekoliko predolg dohod obtožencev in vseh nastopajočih pred sodnika, česar pa seveda tehnično ni mogoče spremeniti. Po tehnični in formalni plati se drama razvija tako, da se publika kaj kmalu znajde v zaresnem vzdušju sodne dvorane in tako še bolj neposredno podoživlja razvoj drame.

Po vnanji plati režiser Franci JARC ni imel z dramo najtežjega dela, saj je drama v svojem razpletu vnanje dokaj preprosta. Vsa njena teža leži v izdelavi posameznih likov. Z igralci, ki so jim vloge očitno »ležale«, tudi ni moglo biti težav, saj je to opaziti v sami igri posameznikov. Kjer pa bi morala režiserjeva roka nekoliko močneje poseči, da bi igralcu pomagala ustvariti čim bolj dognan lik, je skorajda čutiti, da je bila režiserjeva roka prešibka. To velja predvsem za osrednji ženski lik Ano Doalders, nosilko revolucionarnega upora zoper družbeno gnilobo.

Če igralsko presojamo trojico mladih ljudi, dekle in oba fanta, ki jih igrajo Silva PLESKOVIČEVA, Rajko BIGMAN in Ivko PLESKOVIČ, je treba vse, kakor oceniti igro Ivka Pleskoviča kot najbolj dognano. V njegovem vnanje tako brezbrižnem in malone malomarnem liku zares občutimo amsterdamskega pobalina. Z izrazi ne prizanaša, kakor njemu ni prizanašalo življenje. Tjavdan bruha iz sebe, a skrbno pazi, da bi pred vsem hudim zavaroval Ano, ki jo ima za svoje dekle. Sredi vsega gnilega življenja verjame v to dekle in v lepše življenje. Z ničimer tega sicer ne pokaže, toda Pleskovič je svoj lik tolikanj izoblikoval, da gledalec občuti v njem tisto živo etično iskro, ki temu amsterdamskega pobalina ne dá, da bi mirno utonil v močvirju. Ob tem liku je njegov pajdaš (Rajko Bigman) znatno šibkejši, kar pa deloma narekuje sama karakterna dispozicija. Niekert, Pietov pajdaš, je namreč slabič, strahopetec, ki ga je življenje mimogrede vrglo v dramo. In prav tej dispoziciji je Bigman ustvaril ustrezno podobo.

Ob kreaciji Silve Pleskovičeve, ki nosi osrednjo vlogo, so si sodbe vsakseb. Tragika te kreacije, ta mlada in zablodna Ana iz Amsterdama vzbuja že sama po sebi simpatije, čim gledalec po prvih prizorih spozna njeno življenje. Drzna, še več: predrzna se spopade s sodnikom, dokler slednjič pred njim v lepo odigranem prizoru, ki je hkrati višek drame, ne klone potem, ko je izbruhala nanj ves gnev in obtožbo zoper družbo in lastno mater. Ne mogli bi reči, da Pleskovičeva svo-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Ljudska prosveta se pripravlja

na proslavo desetletnice osvoboditve v Zasavju

Prejšnji petek se je pod vodstvom predsednika Pavla Kovača sešel v Domu radeške »Svobode« iniciativni odbor Ljudske prosvete, ki pripravlja združitev obeh osrednjih ljudsko-prosvetnih organizacij trboveljskega in krškega okraja. Po sklepu iniciativnega odbora se bosta obe Ljudski prosveti združili na skupščini, ki bo 3. aprila v Radečah.

Na tem posvetovanju so člani skupnega odbora razen organizacijskih vprašanj v glavnem razpravljali o pripravah za proslavo desetletnice narodne osvoboditve. Prosvetna društva obeh okrajev, med njimi vseh 16 Svobod, so že začela sestavljati podrobnejše sporede, s katerimi nameravajo proslaviti to najznamenitejšo zgodovinsko obletnico slovenskega naroda. Mnoga društva so svoje slavnostne sporede sestavila tako, da z njimi ne bodo nastopila samo v svojem domačem kraju in v večjih zasavskih središčih, ampak bodo z njimi po večkrat gostovala po vseh vaseh in naseljih. S tem hočejo namreč prenehati s tistim običajnim načinom, ko vse podobne proslave opravijo več ali manj samo v večjih središčih, po vaseh in naseljih pa podeželski ljudje zanje skorajda niti ne vedo.

Za proslavo bodo pripravile posebno bogate sporede »Svobode« in večja prosvetna društva iz obeh okrajev. S temi sporedi bodo izmenoma gostovali v vseh središčih komun zasavske skupnosti od Zagorja do Brežic. Tako se bodo prav za deset etnico osvoboditve na stežaj odprla vrata kulturnemu in prosvetnemu sodelovanju prosvetnih delavcev obeh okrajev, ki se sedaj združujeta v zasavsko skupnost komun.

(ab)

Mira Pucova: 49

TIHA VODA

Roman

Naslonila se je na akacijo pred hišo in dihala kakor utopljenec, ki se mu je za nekaj časa posrečilo vzniknitj iznad gladine. Bilo je vroče, sonce jo je žgalo v bleda lica. Okoli ute, ki jo je ovijala divja trta, so zaljubljeno grulili golobi, perunike so cvele, vrtnice in turški nageljni, Kapucinci so izlivali veselje svojih rdečih, oranžnih in rumenih barv preko nizkega zidu, ki je obrobljal ploščad pred hišo.

Nekoč je na cesti pred hišo uzrla Julijusa.

S počasnim korakom je prihajal od separacije, ozirajoč se proti vili. Ko jo je zagledal, se je ustavil ob ograji in se z obema rokama prijel za železne palice, ki so ga ločile od Novotnyjevega vrta.

Odkimala mu je. V tem preprostem gibu je skušala izraziti ves obup čustvovanja, ki je plalo v njej. Iztegnila je roko, toda ni mu smela blizu. Molče sta zrla drug v drugega, ločil ju je ves prostor vrta. Nenadoma se je obrnila in je tekla v hišo. Ko je prišla do jedilnice, se je skrila za draperijami alkovna. Plakala je, udarjajoč s prsi predse, pritiskajoč si pesti v usta, da bi si udušila ihtenje.

Naposled je planila k oknu, odgrnila zavese. Za ograjo ni bilo nikogar več.

Do tistega trenutka si ni bila dajala pravega obračuna, kaj bo z njo poslej. Zdaj pa, ko je uzrla Julijusa in ni smela k njemu, se je zavedala bolj jasno kakor kdaj poprej, da se ji je razsulo.

Da, uklonila se je, bila je strta. Glej, v nekem oziru je bil Feliks močnejši kakor ona. Bil je močnejši v svoji brezobzirnosti in neobčutljivosti nasproti življenju drugih, bil je močnejši, ker mu je bilo vseeno, če bo ona, Agata, poginila ob njem. Kajti živeti ni pomenilo zanjo nič drugega odslej kakor umirati počasi. Treba bi se bilo rešiti od te odvisnosti, ki je bilo tolikšno trpljenje. A zdaj je bila rešitev samo še ena: smrt.

In spet se je sklanjala nad bolnikovo posteljo. Premagati se je morala, da se je oborožila nasproti dotiku njegove roke z ravnodušnostjo, kajti še vedno je čutila mržnjo do njega in do vsega njegovega telesa in se je tega sramovala — saj je bil tako neznansko beden. Natanko je vedela, da je Feliks zavrženo, nedobro bitje, kljub temu pa jo je kar razjedala volja, da bi ga rešila.

»Zame je vse končano,« si je govorila. »On naj živi. Vseeno mi je... Jaz pa bom umrla, ker hočem umreti. Rešena bom same sebe.«

Krstinčka ji je rada prepuščala postrežbo pri bolniku, dasi je že imela črne koze in se torej po starem izročilu ni mogla več nalesti te bolezni.

Agata je sicer vedela, da je nevarno, če si se preveč pogosto dotikal bolnikovega perila in njegove kože, ali če si preveč od blizu vdihaval bolnikovo vročinsko sapo. Toda možnost, da bi se nalezla črnih koz, možnost, da bi umrla ji je prišla kakor nalašč. Glej, tu je bila rešitev, ki jo je hotela! Smrt...

Neka strastna, povsem izredna vnema pa jo je silila, da je opravljala tudi najnižja dela te postrežbe. Bilo je venomer, kakor da se hoče pri tem uničiti do kraja, hkrati pa dokazati sebi in bogu, ki se je z njim razšla v strašni stiski svoje duše, da je v njej še vedno nekaj dobrega.

Da, še vedno je bila boljša kakor Feliks, čeprav ni Feliks nikoli hotel umoriti njenega telesa, pač pa je venomer ugonabljal njeno dušo. Kajti Feliks se ni niti enkrat spomnil, da je postrežba, ki jo je opravljala, zanjo do skrajnosti nevarna, niti enkrat se ni zbal za njeno zdravje! Nasprotno — tako se je bil navadil hladne obzirnosti njenih rok, da ni trpel nikogar druge ga pri sebi.

In če se je le za kratek čas odstranila iz sobe, jo je že klical, ali pa je besno vlekel za motvoz, ki je visel nad njegovo posteljo in je bil zvezan z velikim zvoncem v veži. Hotel je, da bi mu brala. Venomer ga je imelo, da bi poslušal hladno žuborenje njenega glasu, ki je z neko vdanostjo ponavljal besede molitve za ozdravljenje...

Zdaj, ko je bil bolan in se je bal smrti, je verjel v boga, v pekel in nebo, v svetnike in v moč molitve.

V moč molitve pa je nenadoma verjel zato, ker se je oklepal vsega, kar bi mu utegnilo pomagati, da bi ozdravil. Vse je pozabil, kar je bil očital svoji ženi. Pod grozo mrzlice so splahnele v njem vse bolečine ljubosumja in nič več ni dvomil vanjo. Sicer pa je tako moral verjeti, da je Agata ves čas živela kot svetnica, da je smel upati, da bo njena molitev kaj zalegla — tam v nebesih.

»Odpusti mi, odpusti mi,« je včasih zamrmral in skušal s poljubi doseči njeno roko, ki se mu je odmikala. »Tako krivičen sem ti bil.«

Tedaj je skoro divje zavpila: »Molči!«

In zagledala se je v preprogo pred njegovo posteljo, kjer je še vedno videla sledove nekega belkastega praška. Nihče ni videl teh sledov — le ona.

Tistega večera je Agata sedela pred odprtim oknom. Skozi akacije je padala nanjo luč dneva, ki je že ugašal. Golob je bil priletel na široki napušč okna, teptal v krogu in vabeče grulil. Obračala je proti vrtu negibni, otožni izraz svojega profila. Bila je izčrpana do onemoglosti.

»Ali mi ne bi brala?« jo je zdajci zaprosil Novotny. »Tisto molitev, saj veš — o ozdravljenju...«

Po vsej veselosti, ki jo je občutil še pred kratkim, po hrupnem zagotavljanju, da bo kmalu docela zdrav, je bil nenadoma utrujen in čudno nemiren.

Ne da bi se ozrla nanj, je poiskala molitvenik. Bila je preveč utrujena, da bi se v mislih lahko uprla tej zahtevi ali da bi se ji zdel otročji zaradi te svoje želje, ki se je venomer ponavljala. Vrhu tega je bila popolna požrtvovalnost v tesni zvezi z željo da bi se čim prej ugonobila. Odprla je knjižico in brala.

»O bog, Gospod našiga življenja in naše smerti! usmili se svojiga služabnika Feliksa, kteriga si s to boleznijo obiskal, ohrani ga še per življenji če je to tvoja sveta volja in daj mu gnado, de si v tej bolezni veliko za nebesa zasluži...«

Taščice so pele v jasminu, ki je bil že odcvetel, v akacijah so požvižgavali kosi, golobi so grulili okoli hiše. Po nebu, ki je bilo rahlo zelenkasto in srebrno kakor luskina čudovite ribe, je veter prepeljaval drobne oblake in se je hkrati poigraval z vejami akacij.

Agata je brala besede molitve in je pri tem zrla svoji lastni zapuščenosti v oči. Njen sladki glas je vpadal v rahle zvoke večera, včasih se je prelomil:

»Njim pa, kteri mu strežejo, daj, o Gospod, perserčno ljubezen do njega in voljo potrpljenje z njim de mu bodo tako radi vsa storili in postregli, kakor de bi sam ti, o Jezus, per njih bolan ležal...«

Novotny se je vzpel na blazinah.

»Agata!« je zakričal. »Slabo mi je, Agata!« Ječal je kakor otrok.

Vročina ga je zajela tako nepričakovano, kakor ga je bila to popoldne zapustila. Žile na vratu so se mu nabreknile, posinel je v lica. Znova se ga je polastilo tisto zoprno valovanje, ki te dviga v domišljiji k stropu, da se potlej zrušiš v prepad. Gorel je od vročine, da je trenutek nato šklepetal z zobmi od mraza. Bil je le še slaboten splav na nekem morju, ki ni imelo z njim nobenega usmiljenja.

(Dalje prihodnjič)

V zadnjih dneh po revirjih

Veliko delo v trboveljski elektrarni

pri rekonstrukciji in ureditvi modernizacije elektrarne

Pred dnevi so pričeli v trboveljski elektrarni z enim največjih gradbenih del na Balkanu. Električne energije je treba še in še in to je dalo misliti, kako povečati proizvodnjo električne energije ki je zlasti v suhih zimah tako primanjkuje. Začeli so razmišljati, kako povečati kapaciteto. Po temeljitem študiju celotnega problema je prišlo do zaključka, da je potrebno v trboveljski elektrarni postaviti še en kotel z zmogljivostjo 120 ton pare na uro Dosedaj imajo v elektrarni dva kotla, in sicer enega za 60 ton, drugega pa za 60 ton pare na uro. Vzporedno z rekonstrukcijo novega kotla pa bo montirana tudi nova turbina (turbogenerator). Da bi se pa montiral nov kotel, večji in modernejši, bo treba dvigniti sedanjo streho v kotlarni. Streha bo dvignjena za 8 in pol metra Streha nad kotlarno je lupinasta, železobetonske konstrukcije v elipsnem preseku. Ta del strehe, ki ga sedaj dvigajo, ima težo ca. 400 ton. Zaradi velike teže zahteva delo veliko pazljivost. Do sedaj je to prvi poskus te vrste na Balkanu Potrebna gradbena dela je prevzelo znano gradbeno podjetje »Beton« iz Celja Ves ostali tehnični študij in projektiranje pa je poverjeno Projekt biroju »Gradisa« iz Ljubljane. Dvig strehe nad kotlarnico izvršuje mostovna ekipa državnih železnic. Za to imajo 4 primerna dvigala, z delom pa so pričeli prejšnji teden. Dvig strehe nad kotlarnico je zelo zanimiv in edinstven primer te vrste v naši državi. Razmišljalo se je že o tem, da bi se ta streha odstranila in zgradila nova, toda pokazalo se je, da bi bila gradnja nove strehe veliko dražja in bi to tudi delj časa trajalo. Zato je ostalo pri tem, da se streha dvigne in sproti zaziduje Dvig se vrši v etapah ter se sproti podkladajo betonski kvadri do višine 80 cm, nakar se zabetonirajo in z umetno toploto utrdijo in dvig se vrši naprej Vse delo se vrši med rednim obratovanjem elektrarne. Zadali so si nalogo, da bodo izvršili delo in montažo kotla ter ostalih del v zvezi s tem do konca leta 1955 Vse zadržke bodo skušali odstraniti, z rekonstrukcijo elektrarne pa bo dosežena večja proizvodnja električne energije, kar je tudi glavni namen. ar.

*

Športna ambulanta v Trbovljah. — Zdravniški pregledi v športni ambulanti so vsak petek od 17 do 19 ure. — Športniki, držite se natanko napovedane ure, da ne boste imeli nepotrebnih sitnosti in stroškov!

*

Občni zbor ŠD »Svobode« v Trbovljah. — Drugo najmočnejše športno društvo v Trbovljah je opravilo pregled svojega dela v nedeljo, 20 t. m., popoldne v dvorani OLO Trbovlje. — Podrobnejše poročilo o delovanju društva v preteklem letu ter o bodočih nalogah, ki si jih je zadal občni zbor, bomo še prinesli občili.

*

Zaključek kuharskega tečaja na Kleku. — Na Kleku nad Trbovljami so v nedeljo, 20. marca zaključili kuharski tečaj z razstavo in zabavno družabno prireditvijo

*

Koncert Akademskega pevskega zbora ljubljanske univerze v Trbovljah. — V soboto, 26 marca zvečer bo obiskal mešani pevski zbor ljubljanske univerze »Tone Tomšič« Trbovlje ter priredil v dvorani Delavskega doma celovečerni koncert slovenskih narodnih pesmi. Spored bo obsegal pesmi iz vseh krajev Slovenije, ki so jih priredili naši najvidnejši skladatelji. Zbor vodi prof Radovan Gobec, ki je poznan kot odličen interpret.

Zbor je že dvakrat gostoval v Trbovljah ter bo to njegov tretji obisk. — Nedvomno bo zbor tudi tokrat žel zasluženo priznanje poslušalcev, to tem bolj, saj je akademski pevski zbor najboljši amsterski pevski zbor v Sloveniji.

*

Atomsko orožje in osebna obramba. — Pretekli petek popoldne je predaval v klubu rez. oficirjev inž Franc Jenčič iz Trbovelj o »Atomskem orožju in osebni obrambi« — Želeli bi, da bi Ljudska univerza v Trbovljah organizirala to aktualno predavanje tudi za široko javnost.

*

Meddruštveni veleslalom na Mrzlici

V nedeljo, 20 t. m je bilo na Mrzlici meddruštveno tekmovanje v veleslalomu za rudarsko svetilko.

Nastopilo je nad 60 članov, mladincev, članic in mladink. To tekmovanje se je ocenjevalo tudi kot okrajno prvenstvo. Sodelovali so tekmovalci iz Šoštanja, Hrastnika, Zagorja Dobovca in Trbovelj.

Rezultati: **člani:** 1. Silvo Lanišnik (SD Trbovlje) 1:57; 2. Gico Rozman (SD Trbovlje); 3 Franc Šprogar (Dob.).

Starejši mladinci: 1. Ivan Strgaršek (SD Dobovec) 1:23; 2. Saša (Usnjar. Šoštanj); 3. Čamar (SD Trbovlje).

Mlajši mladinci (nastopili na krajši progi): 1. Janez Odlazek (Dobovec) 0:48; 2. Ivan Dolanc (Dobovec); 3. Ciril Dolanc (Dobovec).

Članice: 1. Vera Hutar. — **Mladinke:** 1. Fani Gorišek

Hrastnik

Pevski koncert so priredili zbori »Svobode II« Sp. Hrastnika v kino dvorani. Nastopili so moški, ženski, mešani in pionirski zbor ter kvartet. Vse te zbore uspešno vodi nad vse marljivi in požrtvovalni pevovodja tov. Franc Pajtl. Izvajanje narodnih in umetnih pesmi je bilo prav dobro, obisk pa je bil tudi zelo zadovoljiv.

TVD Partizan v Hrastniku bo imel v svojem domu, v soboto, dne 26 marca, ob 18. uri **tekmo akademijskih sestavov.** Nastopila bodo vsa društva »Partizan« iz trboveljskega okraja in bo prav zanimivo.

Prireditev bo v počastitev letošnje 10. obletnice naše osvoboditve.

Omračil se ji je um in vzela si je življenje. Upokojenka N. Š. je stanovala v hiši upokojencev na Logu. Nedavno si je lepo pospravila stanovanje, celo vse poribala, se oblekla v črnino, potem pa si prerezala žile na rokah in se obesila na kljuko sobnih vrat. Poprej si je pa še podstavila umivalno posodo, kamor je odtekala kri. Ko je zjutraj prišla soseda k njej, je našla poleg mrtvega trupla celo pripravljen mrtvaški oder. Sirotj se je gotovo omračil um, da je tako tragično končala življenje.

Zagorje

PROIZVODNJA NENEHNO RASTE

Že lani so, kot je znano, zagorski rudarji presegli za nekaj tisoč ton letno proizvodnjo. Toda tudi letos, kot izgleda, ne nameravajo ostati pri doseženi. Iz dneva v dan zapušča zagorsko separacijo več železniških voz naloženih s premogom. Številka je visoka in znaša skoro vsak dan nad sto vagonov. Katerikrat pa naložijo rudarji tudi po 110 voz premoga.

Če bodo zagorski rudarji tako nadaljevali kot so začeli letos, se potem obeta, da bodo tudi letos prekoračili letno proizvodnjo kot lani. Vsekakor so to lepi delovni uspehi, ki kažejo, da se rudarji zavedajo, da nam je potrebno vedno več premoga.

*

Odred : Zasavje 10:10

Zagorje, 20. marca. V Zagorju sta se pomerila Odred in boksarska reprezentanca Zasavja Zagorjani so to srečanje izkoristili kot dobro predpripravo zasavskega prvenstva, ki bo 2. in 3. aprila. Srečanje se je končalo neodločeno 10:10.

Tehnični rezultati posameznih borb — Muha: Dimic (O) : Verstovšek (Z) 1:1. To je bil prvi nastop Dimica, ki je pokazal veliko izdržljivost in prisebnost, kar velja tudi za njegovega nasprotnika. *Bantam:* Logar (O) : Horjak (Z) 0:2. V tej kategoriji sta se borila boksarja izenačenih moči. Sodniki so dosodili zmago Horjaku, pohvaliti pa moramo tud Logarja, kateremu je bil to prvi nastop v ringu. *Perolahka:* Slavič (O) : Kovač (Z) 0:2. Z večjo borbenostjo je popolnoma upravičeno zmagal Kovač, ki je bil vedno prvi v napadu. *Lahka:* Lazar (O) : Novak II (Z) 2:0. Prva in druga runda sta bili v glavnem za oba boksarja izenačeni, v tretji pa je Lazar prešel v napad in dosegel zmago. *Polwelter:* Zupančič (O) : Kadunc (Z) 2:0. V tej borbi je Zupančič odlično boksal in odločno zaustavljal vse napade Kadunca tako da se je moral Kadunc v tretji rundi predati. *Welter:* Mencej (O) : Novak I (Z) 0:2. To je bilo najlepše srečanje, kjer je Novak vodil ogorčeno borbo z Mencejem do zadnje runde in zmagal s k. o. *Welter:* Garvas (O) : Vozelj (Z) 1:1. V tej borbi sta bila oba boksarja izenačena in je neodločen rezultat pravilen. *Polsrednja:* Bitenc (O) : Pigac (Z) 2:0. Tudi to pot je Bitenc pokazal odličen in tehnično dovršen boks in že v drugi rundi prisilil Pigaca k predaji. *Srednja:* Tobijas (O) : Šefer (Z) 0:2. Tobijas se ni mogel upirati dobremu Šeferju in popolnoma zasluženo izgubil borbo. *Težka:* ERšte (O) :Vukmanovič (Z). S tehnično boljšim boksom je ERšte z močnimi udarci v tretji rundi prisilil Vukmanoviča k predaji Pohvaliti pa moramo Vukmanoviča za prvo in drugo rundo, ker se je ERšteju uspešno upiral. Odredovci so pokazali boljšo tehniko, Zasavčani pa so to nadoknadili z borbenostjo.

Radeče

KAJ dela »Svoboda« v Radečah

V zadnjih zimskih mesecih, ko bi moralo biti delo »Svobode« najbolj živahno, je nekako počivalo. Pevski zbor, ki je v januarju in delno februarju zaradi upravičenih težkoč zaostal pri delu, je sedaj zopet pričel z rednimi vajami. Godbeni odsek sicer ni imel nobenega nastopa, vršijo pa se redne vaje. Gledališki odsek je organiziral namesto režiserskega tečaja, za katerega ni mogel dobiti predavateljev, debatne večere za vse člane, na katerih obravnavajo snov iz gledališke umetnosti. Debatni večeri se vrše dvakrat mesečno, če pa bi potreba pokazala, pa tudi večkrat. V tem mesecu bo gledališče uprizorilo dramo »Mladost pred sodiščem«. Dramski odsek papirnice v Radečah pa je pred kratkim uprizoril Molièrovo komedijo »Scapinove zvijače«. Ljudska univerza v Radečah ni bila toliko aktivna, da bi jo lahko pohvalili.

Gledališče „Svoboda-Center", Trbovlje

V soboto, 26. marca, ob 19.30: Hans Tiemeyer »MLADOST PRED SODIŠČEM«. Gostovanje v Domu »Svobode-Zasavje« v Sp. Trbovljah

V nedeljo, 27. marca, ob 15.30: Hans Tiemeyer »MLADOST PRED SODIŠČEM«. Gostovanje na Dolu pri Hrastniku.

Razpravna dvorana zasedena do zadnjega kotička

(Nadaljevanje s 7 strani)

je vloge ni prikupno odigrala, mestoma celo sugestivno.

Ali vendar se zdi, da je njen lik premalo poglobljen ter ga igra z močnejšim vnanjim poudarkom, kot pa z notranjo prepričevalnostjo. Od tod tudi občutek, da je vso dramo s kraja do konca odigrala v enem zaletu, brez tistih psiholoških variacij, ki so pri takšnih karakterjih neogibne. Zato pa tudi njen lik ni zapustil v gledalcu etično tako močnega vtisa, kot ga je bil zapustil na priliko lik, ki ga je v tej drami poustvaril Ivko Pleskovič

Očeta in mater nesrečne Ane sta prav dobro zaigrala rutinirana člana dramske družine Robert PLAVŠAK in Anica VRTAČNIK. Oba sta ostala v mejah tiste skrušenosti, ki jo je mladim ljudem po velemestih nakopala zadnja svetovna vojna. S strahom v očeh sta oba spoznala, kako je tudi njuno življenje pripomoglo do padca njunega otroka, ki se je sicer v svoji etični stiski dvignil do upora, nato pa omahnil za jetniške rešetke. — V težkem vzdušju drame se je umirjeno uveljavila policijska nadzornica za mladoletnike, ki jo je kreirala Štefica ŠUŠTARJEVA. V samotnih prizorih s sodnikom, ki ga je prav dobro odigral Karlo MALOVRH, je sicer udarila na plan s svojo barvo in zastavila besedo za mlado generacijo, a se je vselej mirno umaknila za svoje okope, zavedajoč se, da v Amsterdamu še ni socializma. Mica BIZJAKOVA je bila s svojim vzornim likom malomeščanke manj priča, ki bi tehtneje posegla v razpravo, ampak bolj marnjava klepetulja, ki je prisrčno zabavala publiko v razpravni dvorani. — Vloga kriminalnega uradnika je tako malo zahtevna, da v njej Milko RAK ni potreboval posebne prizadevnosti. Prav isto velja tudi za vlogo sodnega sluge, ki jo je odigral Oto HOČEVAR. Zaradi vnanjega vtisa pa bi k obema slednjima vlogama pripomnil, da bi kazalo obema preskrbeti ustreznejša oblačila. (ab)

Ivan Čanžek:

Nevarnost v gorah

in preprečevanje nesreč v planinah

Danes smo na svoji zemlji sami svoji gospodarji. Sen naših najboljših ljudi je uresničen, naša domovina je svoboden dom svobodnega slovenskega ljudstva. Nove poti se v svobodi odpirajo tudi planinstvu in alpinizmu. Število organiziranih planincev in alpinistov se je v primerjavi s stanjem pred vojno podesetorilo.

S tem je postavljena tudi naša Gorska reševalna služba (GRS) pred nove organizacijske, tehnične in vzgojne naloge. Mnogim je že kos, mnoge še stoje pred njo. Vse so v organski zvezi s splošnim razvojem planinstva in alpinizma pri nas. Ne moremo jih ločiti od ideološko-politične vzgoje naših članov, od organizacijske trdnosti naših novih planinskih društev, od idejne jasnosti naših mladih alpinistov, njihove športne vzgoje in tehnične sposobnosti — niti jih ne moremo ločiti od naših gospodarskih in personalnih problemov, s katerimi imamo opravka po planinskih zavetiščih in potih Naša GRS bo pravilno delovala samo tedaj, če bomo naše naloge, vsak na svojem področju, izpolnjevali s pravim razumevanjem, z zavestjo, z resnično vnemo za vrednote, ki jih planinstvo delovnim množicam lahko nudi. Njeno delovanje ni odvisno samo od tehničnih priprav od telefonskih linij od oprave itd. Mnogo bolj je to delovanje odvisno od samih ljudi, ki jo vodijo in v njej delajo. Zato si moramo predvsem prizadevati, da bomo spričo številnosti naših planincev vzgojili tim več dobrih in vzglednih planincev in alpinistov ki so jim gore res pri srcu, ki ne iščejo v gorah samo bučne slave in senzacij, temveč tudi mir in notranjo urejenost, ki ne iščejo samo sebe in svojega zadovoljstva, temveč imajo čut za sočloveka, za skupnost, za šibkejšega, manj izurjenega človeka, ki ne podcenjujejo objektivnih nevarnosti in ki zmerom mislijo na subjektivne ker so vedno tu — ki svetujejo in vodijo brez vsake nečimrnosti; vedno nove in nove zlasti mlade ljudi nepopisnim čarom gora naproti, ki v primeru nesreče možato in trezno prevzamejo naloge gorskih reševalcev Ne trdim da takih ljudi nimamo; imamo jih, ponosni smo nanje, toda imeti jih moramo več! Vzgojno delo po naših alpinističnih, markacijskih, smučarskih in propagandnih odsekih mora predvsem oblikovati take ljudi.

Ako hočemo uživati svobodo, lepoto, veličino in mir planinskega sveta, se moramo zavedati, da gore zahtevajo krepkega, značajnega in poštenega človeka. Planinec in plezalec alpinist mora biti premišljen, pogumen, vztrajen trezen človek S silo se v gorah ne opravi ničesar ali zelo malo, tudi sam pogum in moč nista v gorah edini kažipot do uspeha, hazardna igra v gorah namreč kaj rada izzove nesrečo. V gorah se moramo naučiti potrpljenja Na planinski poti si moramo postaviti vedno le tak cilj, ki smo mu kos z lastnimi duševnimi in fizičnimi silami in znanjem V mislih imejmo vedno tudi rešitev za primer, če bi tovariša v družbi ali pa navezi doletela nesreča.

Naše ljudi ki hočejo v planinskem svetu uživati vse bogastvo, lepoto in veličino, ki hočejo zmagovati silne stene, raze in grebene ki se hočejo boriti z viharji na grebenih in osvajati v ledenem mrazu zim še nedosežene vrhove, moramo napotiti v planinski svet oborožene z vsem moralnim in fizičnim orožjem

Planinci morajo vedeti, da je lahko vzrok nesreče ali v človeku samem ali pa v naravi izven njega Največ nesreč pa izvira iz neprevidnosti, neznanja in površnosti

Mnogo planinskih nesreč je prav gotovo posledica naravnih pojavov: padajočega kamenja, plazov, slapov naglih vremenskih preobratov megle, snežnih metežev in moč Le dolgotrajno, sistematično, vztrajno utrjevanje nam omogoči preprečiti vsaj delno številne nesreče, ki so posledica teh pojavov

Drugi vzrok planinskih nesreč je iskati v fizičnih in duševnih dispozicijah planinca Za uspešno izvedbo planinske poti moramo biti vedno v najboljši fizični in moralni kondiciji Ne hodimo na planinsko pot slabo razpoloženi, nikoli se ne dajmo od naravnih sil izčrpati do onemoglosti prej poiščimo zanesljiv izhod iz zagate! V nesreči ne izgubljajmo prisebnosti!

Tretji vzrok planinskih nesreč izvira iz pomanjkljivega znanja, nepravilne ali površne uporabe tehničnih sredstev: obuvala, cepina, derez, klinov, plezalnih vrvi in drugih tehničnih pripomočkov ter obleke sploh Zlasti moramo poudariti, da se zelo veliko planinskih nesreč rado zgodi pri uničevanju planinske flore Zlasti zapeljiva je naša najlepša in najredkejša cvetka naših planin — planika. Vandalsko početje naj preneha v naših svobodnih gorah! Ne uničujmo planinskega cvetja, zavedajmo se, da so te rože edinstveno bogastvo našega planinskega sveta! Vsi ti pojavi so čestokrat vzroki tolikih današnjih planinskih nesreč.

Objektivne nevarnosti, ki spremljajo alpinista pri delu v gorskem svetu, izven moči in odločanja njega samega — torej v prirodi sami — lahko dolete vsakogar, ki hodi v gore, izkušenega ali nezkušenega ljubitelja planin. Vzrok za velike objektivne in subjektivne nevarnosti za človeka pa so največkrat nenadni vremenski preobrati, ki napravijo usodne spremembe v naravnih pojavih in vzporedno — kot posledica teh — subjektivne slabosti v človeku samem

Med objektivne nevarnosti štejemo predvsem vihar, snežni metež, neurje z dolgotrajnimi nalivi in nevarnostjo strele, snežne in kamnite plazove v žlebovih visokih sten, občutne padce temperature in s tem združeno poledico v skalah ter neprodirno meglo, ki onemogoča orientacijo. Vsi ti prirodni pojavi imajo lahko za človeka usodne posledice, če vseh teh nevarnosti ne pozna, niti načinov, kako se jim izogniti, da jim zaradi tega ni prepuščen na milost in nemilost

Subjektivne nevarnosti so v človeku samem ter so posledica nezadostne planinsko-alpinistične izobrazbe, pomanjkanja telesnih in duševnih moči, tehnične nesposobnosti ter podcenjevanja objektivnih težav in nevarnosti posameznih vzponov. Največ vseh gorskih nesreč v Alpah — kot že omenjeno — je pripisovati nepoučenosti o vremenu in njegovih spremembah ter neustrezni opravi alpinista, nadalje nezadostni odpornosti in zavarovanosti proti mrazu in mokroti. Mraz zmanjšuje sposobnosti napora in odpora v človeku ter se v zvezi z meglo, snegom ali poledenitvijo stene in s tem združeno brezupnostjo položaja lahko stopnjuje do nevarne krize. Pri hoji ali plezanju zapada človek pod usodnimi zunanjimi vplivi v brezupno apatičnost ali malomarno brezbrižnost do sebe in do tovarišev, čemur lahko sledi neizbežna katastrofa.

Vseh teh nevarnosti se najlaže ubranimo s tremi načini alpinistične vzgoje:

S telesno, fizično, ki nas napravlja utrjene in vztrajne za najslabše razmere in najtežje napore. Pri tem je treba pregnati vse slabosti lenobe, malodušnosti in telesne utrujenosti, ki človeka v najslabših pogojih lahko poženejo v brezup in pogin.

S strokovno, tehnično izobrazbo o alpinizmu, plezalni tehniki, reševanjem nudenjem prve pomoči, vremenoslovjem, kartografijo, poznavanjem gorskega sveta v vseh letnih časih ter težavnosti in trajanja plezalnega vzpona, pripravljenostjo za bivak in podobno.

(Nadaljevanje sledi)

Slovenska nogometna liga

VZHODNA SKUPINA

I. kolo — 3. aprila:
Bratstvo—Aluminij
Proletarec—Rudar (V)
Rudar (T)—Nafta

II. kolo — 10. aprila:
Rudar (T)—Sobota
Nafta—Proletarec
Rudar (V)—Bratstvo

III. kolo — 17. aprila:
Proletarec—Rudar (T)

IV. kolo — 24. aprila:
Proletarec—Sobota
Rudar (T)—Bratstvo

V. kolo — 8. maja:
Kovinar (M)—Rudar (T)
Bratstvo—Proletarec

VI. kolo — 15. maja:
Bratstvo—Sobota
Proletarec—Kovinar (M)
Rudar (T)—Drava

VII. kolo — 22. maja:
Kovinar (Š)—Rudar (T)

VIII. kolo — 29. maja:
Bratstvo—Drava
Proletarec—Kovinar (Š)
Rudar (T)—Aluminij

IX. kolo — 5. junija:
Rudar (V)—Rudar (T)
Aluminij—Proletarec
Kovinar (Š)—Bratstvo

1. maj je prost termin.

Vse tekme bodo odigrane v krajih prvoimenovanih moštev.

NOGOMET

Rudar—Odred B

V nedeljo je gostoval v Ljubljani proti moštvu Odreda Rudar iz Trbovelj ter zmagal z rezultatom 3:1.

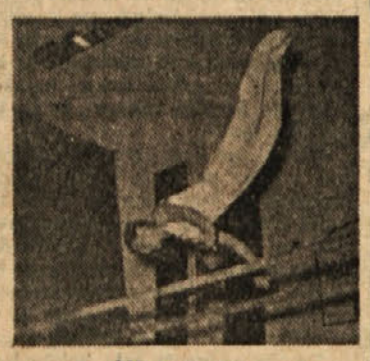

Občni zbor TVD »Partizana« v Trbovljah bo v četrtek, dne 24. marca, ob 17.30 v dvorani hotela »Turist« na Vodah.

Naš obveščevalec

Vabilo

Društvo upokojencev, podružnica Trbovlje vabi svoje članstvo na redni letni občni zbor, ki bo v torek, 5. aprila, ob pol deveti uri dopoldne v dvorani Delavskega doma v Trbovljah z običajnim dnevnim redom.

Istega dne bo občni zbor podružnice upokojencev v Trbovljah-Bevško, v prostorih Doma »Svobode-Zasavje« ob dveh popoldne.

Udeležba obvezna.

Odbor.

Listnica uredništva

»PO NOVI UREDBI«. — Dopisa pod tem naslovom ne moremo priobčiti, ker ni podpisan. To velja tudi za vse druge prispevke in poročila brez podpisa. Vsi anonimni dopisi romajo v koš! — Uredništvo.

KINO »SVOBODA-ZASAVJE« V TRBOVLJAH

bo predvajal v sredo, četrtek in petek, 23., 24. in 25. marca 1955 dnevno ob 16. in 20. uri francoski film

GROF MONTE CHRISTO

I in II del. — Za nadaljnji obisk se priporočamo

Uprava

Dne 26., 27 in 28. marca, dnevno ob 17. in 19.15, v nedeljo tudi ob 15. uri, bomo predvajali angleški film

SUŽNJI

V nedeljo ob 10. uri film. za mladino po znižani ceni

MERTON PRI FILMU

Prihodnji teden bo na sporedu film

FRANCIE V VELEMESTU

Uprava kina »Svoboda-Zasavje«

Rezervni oficirji mesta Trbovlje!

V četrtek, 24. t. m., bo ob 17. uri predaval v prostorih restavracije »Turist« na Vodah načelnik Vojnega odseka Trbovlje, major Lovro Guštin o »IZKUSTVIH VOJNE NA KOREJI«. — Opozarjamo rezervne oficirje, da je to predavanje vzeto iz učnega programa in ga poslušajo oficirji vseh rodov vojske.

Pododbor UROJ Trbovlje

ZAHVALA

Svet za prosveto in kulturo pri Okrajnem ljudskem odboru Trbovlje je podaril šoli v Tirni radijski aparat, ki bo v veliko korist šolskim otrokom, za kar se Svetu za prosveto in kulturo najlepše zahvaljujemo.

Cvetka Fertin

— — —

KINO »SVOBODA« CENTER V TRBOVLJAH

predvaja danes, v sredo, in jutri, v četrtek, ob 17. in 19. uri francoski zabavni in glasbeni film

V MONTE CARLO

Od sobote do ponedeljka bo na sporedu ameriški pustolovski film

PREGNANI IZ POKER FLETA

V nedeljo dopoldne ob 10. uri film za mladino

POHOD V DŽUNGLO

—

Kino »Svoboda« — Trbovlje II bo predvajal angleški film

INŠPEKTOR JE TU

Razpored predstav bo razviden z lepakov.